

ISKRA

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE »ISKRA« – KRANJ

6

1960

ISKRA

glasilo delovnega

kolektiva

tovarne elektrotehničnih

in finomehaničnih

izdelkov

»Iskra«, Kranj

1960

št. 6

juni

Izdaja:

Upravni odbor

Ureja:

Uredniški odbor

Odgovorni urednik:

Boris Kryštufek

Naslov uredništva:

Tovarna »Iskra«

Gorenja Sava 6

telefon 231

(interna 425)

Naslovna slika:

Prva izmena

mladincev na Krvavcu

Foto:

Janko Colnar

Klišeje izdelala:

klišarna ČP »Gor. tisk«

Kranj

Tisk:

ČP »Gorenjski tisk«

Kranj

Naklada:

4500 izvodov

LETNIK VI.

VSEBINA

- Poslednje zasedanje Delavskega sveta – Jan
- Novi DS se je prvič sestal – Jan
- Povišani plan je realen – ing. A. Grčar
- Avtomacija telefonije v Svici – Inju
- Ameriški Slovenci med nami – Jan
- Osvajanje novih izdelkov – P. Mihelič
- Lepo smo jih pospremili na dopust – Stane Zakotnik-Johan
- Od Matterhorna do Mont Blanca – France Gašperlin
- Mladina gradi kočo na Krvavcu – Jan
- Na Ljubljano – Mirko Ljubič
- HTZ opozarja – Jože Pegam
- Obratne nezgode – Jože Pegam
- Kako si ohranimo zdravo zobovje – dr. E. Frajprotnik
- Pregled varilske literature – Tine Mlakar
- O gradnji modernih telefonskih central – Inju
- Živahna dejavnost naših športnikov – Jan
- Kaj je razumeti pod pojmom »Nesreča pri delu«
- Personalna kronika

POSLEDNJE ZASEDANJE DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet
po svojem zadnjem zasedanju
v pretekli mandatni dobi

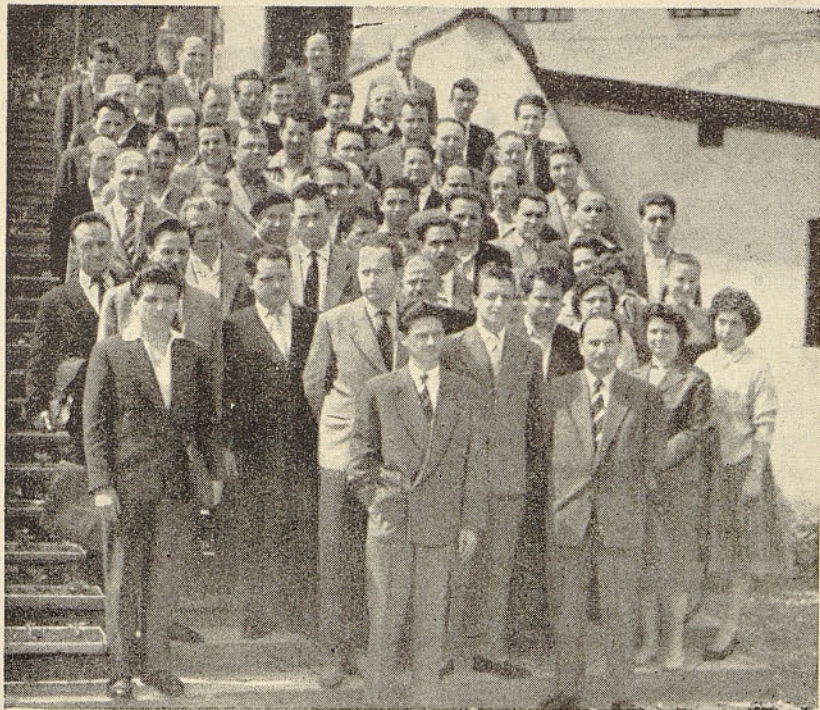

Foto:
Edo Primožič

Dosedanji delavski svet se je ob izteku mandatne dobe sestal 23. maja na svoje zadnje 40. redno zasedanje, na katerem so razpravljali o poročilu upravnega odbora o njegovem dveletnem delovanju, nadalje o nekaterih predlogih UO, o dodelitvi sredstev in jamstva Združenju »Avtomacija«, o poročilu o opravljenih službenih potovanjih ter o možnostih za najmanjše posojil za zasebno gradnjo stanovanj.

Poročilo o dosedanjem delu upravnega odbora je podal predsednik, tov. Vinko Šarabon. Poročilo med drugim ugotavlja, da je bilo delo upravnega odbora v tem obdobju nenehno osredotočeno v reševanje bistvenih nalog in, da je upravni odbor proti reševal najbolj pereča vprašanja, tako glede proizvodnje, dobave ustreznega materiala za reprodukcijo, glede finančnih težav in drugega, kar je ta čas prineslo poslovanje naše tovarne.

Nadalje je upravni odbor skušal najti ustrezno rešitev za vsklajevanje norm, grup dela in vskla-

jevanje zaslužkov med posameznimi oddelki v podjetju. S tem v zvezi je bil izdelan osnutek, katerega je najprej pregledala tarifna komisija, nato pa po nalogu upravnega odbora še tehnični sektor. Upoštevajoč še nadaljnje koristne predloge in popravke s tem v zvezi, bo predlog, skupno z novim tarifnim pravilnikom dan na razpravo in v potrditev delavskemu svetu. Prav ta osnutek je bila ena nujnih, a dokaj težavnih nalog upravnega odbora, ki pa bo končno vendarle pravilno rešena v zadovoljstvo celotnega delovnega kolektiva. Prav tako je bila glede na povišanje proizvodnega plana izdelana nova lestvica za obračunavanje premij, ki je zagotovila delavcem kljub večjemu planu predvideni zaslužek.

Po poročilu upravnega odbora se je razvila razprava, predvsem v zvezi s tarifnimi vprašanji, potem pa je delavski svet poročilo UO sprejel.

Upravni odbor je nato delavskemu svetu dal vrsto predlogov, ki so bili po krajši ali daljši raz-

pravi po večini sprejeti. Delavski svet je potrdil predlagano dopolnitev 13. člena premijskega pravilnika, glede izračunavanja višine premij za racionalizacije s tem, da bo služila kot osnova za izračun premije vrednost prihranka, predvidoma doseženega v enem letu. Ta vrednost bo izračunana na podlagi prihranka na materialu in sredstvih za osebne dohodke v netto zneskih.

Sprejet je bil predlog, naj bi tov. ing. Matija Tomšič iz tehnološkega oddelka prejel enkratno nagrado v znesku 10.000 din za tehnično izboljšavo pri poliranju ležajnih osi za električne instrumente. Delavcem iz Nove Gorice, ki so bili na priučenjanju v matičnem podjetju in so bivali v Domu za vzgojo kadrov v Predddvoru, so bile po sklepu DS zvišane dnevnicke na 155 din dnevno, Domu za vzgojo kadrov pa odobrena nova delovna mesta in sicer upravnik doma, dvoriščni delavec in snažilke. Prav tako je delavski svet sklenil dodeliti hišnemu svetu provizorijev na Planini vsoto 863.000 din za nekatera popravila, o izvršitvi katerih pa je dolžan delavskemu svetu pismeno poročati.

Finančni direktor je nato obrazložil, glavni direktor pa še podrobneje pojasnil predlog upravnega odbora, naj bi »ISKRA«, kot pobudnik in soustanovitelj Združenja »Avtomacija« in skladno z gospodarskimi predpisi o združevanju ter na osnovi pogodbe o ustanovitvi tega združenja, prevzela jamstvo za najetje enoletnega posojila »Avtomacije« za obratovalna sredstva v višini 12,660.000 din ter jamstvo za dolgoročni kredit v znesku 20 milijonov za obratovalna sredstva. Prav tako je delavski svet sklenil »Avtomaciji« iz denarnega dela sklada osnovnih sredstev nakazati osnovni polog v znesku 13,420.000 din ter nakazati tudi osnovni polog »Avtomacije« za obratovalna sredstva, v višini 6,330.000 din.

Po poročilu tov. Vinka Šarabona o možnostih najemanja posojil članov kolektiva za zasebno gradnjo stanovanj in po pojasnilih, ki so jih dali s tem v zvezi še glavni direktor, tov. Silvo Hrast, finančni direktor tov. Kralj in namestnik predsednika DS tov. Novljan, je delavski svet sklenil iz fonda osebnih dohodkov za leto 1959 dodeliti fondu samopomoči 10 milijonov din, za srednjeročna posojila ter imenoval posebno komisijo za izdelavo pravilnika za dajanje srednjeročnih posojil. V komisijo so bili izvoljeni tov. Tone Tičar, dr. Miroslav Trost in Janko Vodnik, dva člana pa naj določi še odbor Samopomoči. Komisija naj bi v teku 14 dni izdelala pravilnik in ga predložila v razpravo novemu upravnemu odboru s tem, da bi bilo možno najemanje posojil tudi v druge namene, ne le za zidanje zasebnih hiš.

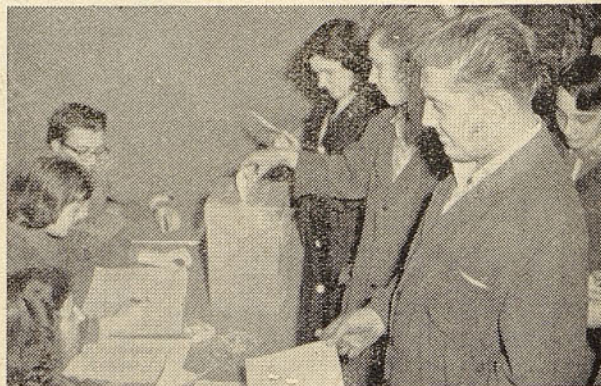
Končno je delavski svet potrdil tudi poročilo o službenih potovanjih v drugem polletju preteklega leta in znova pregledal zaključni račun Samskega doma za leto 1959. Po ugotovitvi objektivnih vzrokov za v zaključnem računu prikazano izgubo v minulem letu je delavski svet zaključni račun Samskega doma sprejel. DS je sklenil tudi odobriti

odpis osnovnih sredstev Samskega doma v višini 1,989.000 din, kakor je to predlagal finančni sektor.

Za zaključek se je namestnik predsednika Delavskega sveta tov. Julij Novljan, navzočim zahvalil za sodelovanje v minuli mandatni dobi in zaželel novemu DS in UO obilo delovnih uspehov v prihodnjih letih.

Jan

Z volitev članov novega delavskega sveta objavljamo še tri posnetke volišč, ko je bilo pred komisijami najbolj živo
Foto: Edo Primožič

Za volitve članov novega delavskega sveta v naši tovarni je bil določen 25. maj, prav na rojstni dan predsednika Tita in na Dan mladosti. Že zaradi tega, prav tako pa zaradi samega pomena volitev, je bilo ves ta dan po naši tovarni čutiti zares praznično vzdušje. Ob prihodu v tovarno je delovni kolektiv sprejel med zastavami tudi transparent z napisom: NAŠI USPEHI — ODRAZ DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA.

Nad 3.800 članski delovni kolektiv naj bi predstavnike delavskega samoupravljanja, člane novega delavskega sveta, izvolil v štirinajstih volilnih enotah. Posamezna volišča, čeravno so bila v večini primerov v skromnih in majhnih pisarniških prostorih, ali v prostorih, kjer volitve niso mogle preveč ovirati rednega dela, so bila lepo okrašena.

Nadvse razveseljiva pa je bila zavest članov kolektiva, saj je velika večina glasov bila oddana že med 6. in 8. uro dopoldne. Volilne komisije pa so ostale na mestu do konca volitev, do 18. ure, kot to predpisujejo volilna pravila. Z volitvami so pohitele tudi delavci in delavke popoldanske izmene tako, da so volitve minile v redu in povsem pravilno, saj je bilo tudi število nepravilno izpolnjenih volilnih listkov sorazmerno minimalno.

S ponosom lahko ugotovimo, da so volitve v novi delavski svet znova dokazale zavednost naših delovnih ljudi in njihovo zaupanje v delavsko samoupravljanje, v katerem imajo najboljše jamstvo za to, da si bodo s prizadevnostjo in vestnim izpolnjevanjem svojih delovnih nalog utrli pot v lepše in prijetnejše življenje.

-Jan-

Novi delavski svet se je prvič sestal

Novo izvoljeni delavski svet naše tovarne se je prvič sestal 1. junija popoldne. Poleg 73 navzočih (12 opravičeno odsotnih) članov DS, so se zasedanja udeležili tudi glavni, tehnični, finančni, komercialni in direktor splošnega sektorja, kakor tudi ekonomsko finančni svetnik, šef pravne službe, tajnik IO sindikata in drugi gostje. Zasedanje je potekalo pod predsedstvom tov. Franca Bašlja, najstarejšega člana Delavskega sveta.

Običajnim formalnostim, izvolitvi zapisnikarja, overovateljev in verifikacijskega odbora, je sledilo poročilo predsednika volilne komisije, tov. Alojza Štamcarja, ki je poročal, da so volitve v novi delavski svet, 25. maja dobro uspele in so bili izvoljeni naslednji člani delovnega kolektiva:

Jože Ahačič, Jelka Ambrozel, Ciril Avbelj, Franc Bajželj, Tone Bajželj, Janez Bartol, Franc Bašelj, Jože Berložnik, Stane Bitenc, Pavle Blažič, Bogoj Bogoev, Anton Bozovičar, Janez Brezar, Franc Cotič, Jože Cvar, Franc Čarman, Aco Čerče, Anton Černič, Anica Čuda, Janez Debelak, Nace Demšar, Franc Dolenc, Jože Dolinar, ing. Borivoj Dugič, Marjan Fabjan, Jože Farčnik, Jože Fende, ing. Stane Fon, ing. Franjo Galović, Ferdo Gaser, Edo Grahek, Franja Huth, Ljubo Jenko, Rudolf Jeraj, Zvonka Ješe, Janez Kavčič, Miro Kogej, Živko Kostovski, Franc Kovač, Peter Križaj, Franc Križnar, Mirko Križnar, Matko Krt, Pavle Lužan, Vinko Marolt, Ivan Mihelič, Mara Mihelič Miro Mihevc, Valentin Mlakar, Malči Nemeč, Ivan Novak, Julij Novljan, Stojan Oblak, Franc Orel, Avgust Pečar, Ivo Pintarič, Janez Pirc, Marija Pirc, Anton Pisonvec, Edo Podlipnik, Alojz Rajgelj, Jože Rauh, Franc Razpet, Tone Remžgar, Metod Rotar, Jože Slabe, Ivanka Stanjko, Stane Stare, Vinko Šarabon, Štefan Simonovič, Peter Škofic, Edvard Ščukot, Miha Štefe, ing. Jože Teran, Jože Trampuž, ing. Jože

Unk, Franc Vajthauzer, Andrej Varl, Janko Vodnik, ing. Franc Vreček, ing. Ernest Vršec, Franc Zaletelj, Janez Zupančič, Jožica Žagar in Franc Žepič.

Sledilo je kratko poročilo dosedanjega upravnega odbora, nato pa poročilo verifikacijskega odbora, nakar je delavski svet potrdil mandate izvoljenim članom DS. Nato je tov. Cotič v imenu IO sindikalne podružnice in Tovarniškega komiteja Zveze komunistov Slovenije, predlagal za predsednika delavskega sveta tov. Julija Novljana, za

Predsednik novega delavskega sveta, tov. Julij Novljan
Foto: Edo Primožič

namestnika predsednika pa tov. Vinka Šarabona. Predlog je objavljen kot kandidatura, nakar sta bila na tajnih volitvah oba predlagana tovariša

izvoljena za vršilca predlaganih odgovornih funkcij. Med pripravami za volitve predsednika in njegovega namestnika, je glavni direktor tov. Silvo Hrast, na kratko spregovoril o bistvenih spremembah, ki jih v naše gospodarstvo prinaša liberizacija uvoza. V svojih izvajanjih je med drugim poudaril tudi upravičeno upanje, da bo s skupnimi napori možno prebroditi vse težave, ki jih bo prineslo nadaljnje poslovanje.

Slednjič je delavski svet sprejel poročilo upravnega odbora in zaključni račun našega podjetja za leto 1959, nato pa je dal razrešnico dosedanjemu upravnemu odboru. Po tem je bilo sklenjeno še to, naj novi upravni odbor pripravi predlog za dodelitev nagrad članom dosedanjega upravnega odbora za njihovo prizadevanje in trud v pretekli mandatni dobi.

V imenu IO sindikalne podružnice in Tovarniškega komiteja ZKS, je tov. Stojan Oblak predla-

Zgoraj levo:

Novoizvoljeni predsednik upravnega odbora, tov. Vlado Sodin se zahvaljuje za izkazano zaupanje potem, ko je predsednik prejšnjega UO, tov. Vinko Šarabon predal dolžnosti

Zgoraj:

Motiv z volitev upravnega odbora

Levo:

Novi upravni odbor

Foto: Edo Primožič

gal tovariše, ki naj bi bili izvoljeni v novi upravni odbor. V upravni odbor so bili izvoljeni:

Jože Ahačič, Božo Krajšek, Tone Bozovičar, Franc Križnar, Vlado Sodin, Ciril Avbelj, Marta Napokoj, Alojz Rajgelj, Janez Brezar, Anton Štefe, za njihove namestnike pa: Avgust Pečar, Štefan Simonovič, Ivanka Carl, Pavel Blažič, Janez Glač, Matko Krt, Zvonka Ješe, Janez Bartol, Egidij Grahek in Rudi Kolman. Upravni odbor je bil torej izvoljen v pravilnem razmerju in sicer 8 tovarišev in tovarišic iz proizvodnje in dva iz ostalih oddelkov.

Ob koncu zasedanja je predsednik Delavskega sveta, tov. Julij Novljan prečital odgovore Občinskega ljudskega odbora Kranj na predloge oziroma pripombe, ki jih je imel Delavski svet »Iskre« na svojem 35. zasedanju, 24. marca t. l., ko je razpravljal o družbenem planu in proračunu tega odbora. Direktor splošnega sektorja, tov. Tone Tičar je na vprašanje tov. Mihevca pojasnil, da se bo parkirni prostor razširil tudi onstran ceste pred tovarno, da pa trenutno še ni možno začeti z urejanjem in gradnjo. Za konec je predsednik DS pozval še nav-

Novi UO prevzema posle razrešenega
Foto: Edo Primožič

zoče člane, ki prihajajo na zasedanja Delavskega sveta s svojimi vozili, naj po končanem zasedanju na svojih relacijah razvozijo tudi ostale člane DS, za kar jim bo odobrena povrnitev stroškov za prevoz.

-Jan-

Ing. Alojz Grčar

Povišani plan je realen

Za mesec maj je bil postavljen mesečni plan še po starem gospodarskem planu. Predvidena višina blagovne proizvodnje po tem planu je znašala 688 milijonov 210 tisoč dinarjev. Po povišanem gospodarskem planu bi morali v mesecu maju proizvesti za 785 milijonov 420 tisoč dinarjev. Ker pa je proizvodnja v mesecu maju znašala 819 milijonov 272 tisoč dinarjev, je bil tudi povišani plan blagovne proizvodnje presežen za 4,2%. Kakor je znano, je znašala blagovna proizvodnja v mesecu aprilu 864 milijonov 446 tisoč dinarjev, to se pravi, da je bila proizvodnja v mesecu maju za celih 45 milijonov ali dobrih 6% nižja, kakor v mesecu aprilu.

Ker je bil mesečni plan za mesec maj postavljen še po starem gospodarskem planu, smo v spodnji razpredelnici v koloni predvideno postavili še stari plan.

Oddelek	Blagovna proizvodnja			Skupna proizvodnja		
	v 000 din predvid. - proizved.	%	v 000 din predvid. - proizved.	%		
MA	70,424	76,839	109,1	72,430	78,192	108,0
Nova Gorica	117,400	112,532	95,8	117,400	112,532	96,8
MI	42,480	42,767	100,6	47,090	49,797	106,0
MS	241,745	301,128	124,8	242,620	302,730	124,8
MK	40,120	62,966	157,0	40,120	63,269	158,0
MC	123,133	150,521	122,3	123,133	151,053	122,6
MU	23,625	34,203	144,4	24,225	36,249	149,7
Selenski stavki	28,000	34,032	121,5	39,400	54,162	137,5
Oddelek Lipnica	—	6	—	—	6	—
Ostalo	1,283	4,278	333,0	2,480	4,278	172,1
Skupaj	688,210	819,272	119,0	708,898	852,298	120,3

AVTOMACIJA TELEFONIJE V ŠVICI

Morda bo za naše bralce zanimivo, če bodo zvedeli, da so v začetku lanskega decembra v Švici zamenjali še zadnjo ročno telefonsko centralo za moderno avtomatsko centralo. To se je zgodilo v kraju Schuls en Engadine in s tem zaživel docela avtomatizirano telefonsko omrežje Švice, ki je zdaj na razpolago petim milijonom prebivalcev, omrežje z nad 1,500.000 priključki. Ta avtomatizacija švicarskega telefonskega omrežja je plod dolgotrajnega dela, ki so ga pričeli že v letu 1919. Prvih 1600 avtomatskih telefonskih naročnikov je bilo namreč tedaj priključenih v kraju Zürich-Hottingen, vendar pa so tej centrali naglo sledile še druge v Ženevi, Lausani, Bernu in drugod.

Dobaviteljev telefonske avtomatike je bilo več, predvsem pa »Bell Telephone«, pozneje »Standard Telephone et Radio«, »Siemens«, pozneje »Albiswerk« in »Hassler«. Seveda so bile sprva to avtomatske centrale, ki so delovale kot samostojna avtomatizirana otočja, ko je bila medsebojna povezava še posredovana ročno. Toda tudi ročno posredovanje je skušala uprava PTT Švice čim bolj pospešiti, zato je že leta 1927 vpeljala tako imenovano »pospešeno posredovanje«, kjer je telefonistka vzpostavila medkrajevno zvezo takoj po najavi naroč-

Vidimo, da je plan blagovne proizvodnje presežen za 19%. Plana ni dosegel samo obrat Nova Gorica. Vzrok razmeroma nizki proizvodnji v obratu Nova Gorica leži v izrednem pomanjkanju materiala v preteklem mesecu. Največji problem predstavljajo polovi čevlji, ki nam jih dobavljajo Zreče, nič manjši problem predstavljajo različni profili bakra, zaradi pomanjkanja katerih so trpeli tudi ostali, še nepreseljeni izdelki avtoelektrike. Velike težave imamo tudi z različnimi jekli iz Železarne Jesenice. Stalne težave imamo tudi zaradi pomanjkanja oziroma slabe kvalitete elektrobakelita, ki ga uporabljamo za glave vžigalnih tuljev. Da smo v mesecu maju kljub hudemu pomanjkanju materiala dosegli pozitiven uspeh, se imamo zahvaliti povečani proizvodnji števca, saj je bilo v mesecu maju izdelanih preko 30.000 enofaznih števecov in preko 1500 kosov trofaznih števecov. Proti koncu meseca maja smo že čutili izboljšanje v dobavah posameznih surovin in upamo, da se bo stanje v prihodnjih mesecih še popravilo.

V naslednji tabeli dajemo primerjavo med predvideno in dejansko proizvodnjo v prvih petih mesecih letošnjega leta. Ker je potrebno, da že sedaj ugotovljamo možnosti izvršitve povišanega gospodarskega plana, smo v tem pregledu v koloni predvideno postavili podatke že po novem planu. (9 milijard 570 milijonov dinarjev letno).

Montaža						
avtoelektrike	941.613	910.496	96,6	951.268	918.364	96,5
instrumentov	208.885	191.324	91,7	240.055	225.908	93,8
splošna	1.351.208	1.412.606	104,5	1.362.433	1.429.543	104,8
kino	280.524	343.183	122,3	280.524	346.788	123,6
telefonskih c.	601.645	630.529	105,6	601.645	632.604	105,1
usmernikov	167.950	191.091	113,9	183.550	201.746	109,8
Selenski stavki	171.000	201.630	117,6	283.400	278.686	116,8
Oddelek Lipnica	14.900	6	—	17.000	6	
Ostalo	12.590	18.337	145,5	18.487	18.337	99,5
Skupaj	3.750.315	3.899.202	104	3.893.362	4.051.982	104,2

Vidimo, da je tudi povišani plan presežen za 4%. Seveda je pa treba upoštevati, da je plan za prve mesece nekoliko nižji, kakor bo v drugi polovici leta. Povprečni mesečni plan v prvih petih mesecih je znašal 779 milijonov dinarjev. Če bi delali skozi ce'lo leto v takem povprečju, bi dosegli letno le 9 milijard 340 milijonov dinarjev. Upamo pa, da bo v drugem polletju proizvodnja večja in da bomo lahko presegli letni gospodarski plan in kolikor ne bomo imeli takih težav zaradi pomanjkanja materiala, kakor smo jih imeli v preteklih mesecih, tudi predvideno proizvodnjo 10 milijard dinarjev.

Naravnost idealno sliko nam pa daje primerjava med letošnjo in lansko proizvodnjo v prvih petih mesecih. Kakor navadno, dajemo ta pregled po stalnih cenah in sicer za blagovno proizvodnjo.

Oddelek	1959	1960	%
Montaža			
avtoelektrike in Nova Gorica	519.493	1.035.996	199,5
instrumentov	156.948	212.479	135,3
splošna	1.100.617	1.425.942	128,7
kinoakustike	341.723	557.320	163,1
telefonskih central	519.818	644.895	124
usmernikov	157.975	191.548	122,4
Selenski stavki	90.449	294.043	325
Oddelek Lipnica	16.318	6	
Ostalo (usluge)	24.111	18.337	96,2
Skupaj	2.927.452	4.380.566	149,8

nika, štetje pa priteka direktno na števec pogovorov pozivajočega naročnika.

Naslednja stopnja izboljšanja avtomatike je bila v tem, da je uprava PTT vpeljala polavtomatsko posredovanje, to je takšno, kjer telefonistka po dobljeni najavi takoj sama medkrajevno avtomatsko izbira pozvanega naročnika. Že v letu 1930 pa je Švica vzpostavila prvo avtomatsko medkrajevno zvezo med mestom Bern in Bienne. Zanimivost te prve zveze je tudi v tem, da je štetje pogovorov potekalo prav tako, kot velja to za lokalne zveze.

Prav ta avtomatizacija medkrajevnega telefonskega prometa je pokazala, da naročniki želijo v vsakem primeru dobiti zvezo čim bolj hitro in samostojneje, torej tako, da jo sami vzpostavijo neposredno z izbiranjem. Zaradi tega je Švica povečala število avtomatskih zvez telefonskega omrežja in je leta 1932 že imela 50 odstotkov avtomatiziranega vsega omrežja.

Ta odstotek je nenehno naraščal tako, da je že leta 1942 dosegel vrednost 90 odstotkov. Zanimivo pa je, da je bilo potrebno še 17 let, da pa so Švicarji prešli še zadnjih 10 odstotkov in dosegli popolno avtomatizacijo telefonskega omrežja. Gospodarsvenik se bo takoj vprašal, kakšen gospodarski uspeh je imela avtomatizacija, oziroma s kakšnim uspehom so bile vložene investicije v avtomatizacijo telefonskega omrežja. Podatki kažejo, da je število naročnikov raslo tudi prej, ko medkrajevna telefonska avtomatizacija še ni bila izvedena, po letu 1942 se krivulja strmo dviga navzgor prav zaradi tega, ker je bilo izbiranje tako enostavno, hitro in uspešno.

Se bolj strma krivulja pa je tista, ki kaže porast števila vzpostavljenih zvez. Ta krivulja je po letu 1942 še bolj strma kot prej, kar spet kaže, da je bil kapital za avtomatizacijo telefonskega omrežja kkoristno naložen.

Švicarska uprava PTT je ves ta čas opazovala vzpostavljanje avtomatskih medkrajevnih telefonskih zvez in prišla do rezultatov, da mora nenehno povečevati število zvez. Zanimivo je, da danes komaj še zadošča 300 vodov med mesti Zeneva (170.000 prebivalcev) in Lausano (120.000 prebivalcev), zato uprava PTT število vodov še vedno povečuje in s tem omogoča »service rapide« — pospešeni promet.

Z druge strani pa se Švica povezuje tudi v mednarodno telefonsko omrežje in ima take zveze še s Francijo, Veliko Britanijo, Italijo, Nemčijo, Avstrijo, Skandinavijo in drugimi. Te zveze vzpostavlja naročnik polnoavtomatsko ali pa je promet morebiti polavtomatski. Tako ima danes Švica že vzpostavljenih nad 300 polavtomatskih mednarodnih zvez.

Obmejne telefonske avtomatske centrale pa imajo neposredne mednarodne zveze urejene celo tako, da se vzpostavljajo enako kot v lokalnem prometu in tudi zaračunavajo na osnovi 3 minutnih pogovorov.

Največje povečanje proizvodnje izkazujemo pri izdelkih avtoelektrike in kinoakustike. Proizvodnjo izdelkov avtoelektrike smo povečali skoraj za 100 %, proizvodnjo izdelkov kinoakustike pa za 63 %. Kljub tako velikemu povečanju imamo pa v teh dveh panogah zaostanke v dobavah in bo potrebno proizvodnjo teh izdelkov še povečati. Razveseljivo povečanje je dosegla tudi montaža instrumentov, pa tudi vse ostale montaže imajo letos prek 20 % višjo proizvodnjo kot v preteklem letu.

Kljub izrednim uspehom v letošnjem letu pa z istimi ne smemo biti zadovoljni, saj bi morala biti z ozirom na potrebe trga proizvodnje še višja. Kakor smo že omenili, nas je v preteklih mesecih zelo oviralo pomanjkanje materiala. Za bodoče povečanje proizvodnje pa bo nujno potrebno povečati kapacitete. Z rekonstrukcijo obrata v Lipnici, novo tovarno instrumentov v Otočah, gradnjo tovarne avtoelektrike v Novi Gorici in gradnjo tovarne usmernikov v Novem mestu bomo pridobili znatne kapacitete na prostoru. Da pa bodo te tovarne lahko delale, je izredno nujno, da čimprej dobimo potrebna sredstva za opremo teh obratov. S sedanjo opremo nismo v stanju proizvesti več kakor za 10 milijard dinarjev izdelkov letno. Računati moramo s tem, da bodo potrebe po naših izdelkih na trgu v prihodnjem letu ponovno porastle in po mnenju prodajnega oddelka se bo morala proizvodnja v prihodnjem letu dvigniti na 14–15 milijard dinarjev. To pa bo mogoče le, če bomo uspeli pravočasno nabaviti potrebno opremo za nove obrate in razširitev matične tovarne.

Vse to ima velik ekonomski pomen, saj so s tem sprostili teoretično kar 22.000 telefonistk, promet pa se je v času praktične realizacije avtomatizacije povečal za 900 odstotkov, ko se je število potrebnega vzdrževalnega personala povečalo le za 30 %.

Te ugotovitve smo posneli po »Journal AIT«, št. 2/60 in smatramo, da so karakteristične tudi za naše razmere. Ker se tudi pri nas uvaja avtomatika v telefonijo, se nam zdi, da je prav, da se to uvajanje celo pospeši in, da se čim bolj hitro prično vzpostavljati avtomatske medkrajevne zveze tako, da ne bodo avtomatske centrale le kot nekaka avtomatizirana čtočja. Upamo, da se bo v kratkem to zgodilo, saj so na vidiku že avtomatske tranzitne telefonske centrale.

inju

V imenu Slovenske izseljenske matice se vam zahvaljujem za prisrčen sprejem, ki ste ga napravili našim ameriškim rojakom - članom Slovenske narodne podporne jednote, dne 13. junija. — Z vašim sprejemom ste nedvomno doprinesli k tesnejši povezavi z našimi rojaki, hkrati pa k ugledu socialistične Jugoslavije v Ameriki.

Predsednik Slov. izselj. matice
Ivan Regent

AMERIŠKI SLOVENC MED NAMI

v imenu prebivalcev Kranja in jim v kratkem prikazal povojno rast našega industrijskega mesta. Pionirji so del sprejema zaključili z zvonko pesmijo, ki je izzvala navdušeno ploskanje prijetno razpoloženih izseljencev.

Direktor splošnega sektorja tov. Tone Tičar je nato skupino ameriških Slovencev povabil v sindikalno dvorano, kjer jim je ob skromni zakuski zaželel iskreno dobrodošlico in jim predstavil predsednika Delavskega sveta in

Najprej so jih pozdravili pionirji

Foto: Edo Primožič

Na potovanju po naši republiki, se je v naši tovarni 13. junija dopoldne ustavila 120-članska skupina naših izseljencev, rojakov iz Združenih držav Amerike, ki so si med drugim ogledali tudi Gorenjsko in pri tem Kranj ter tovarno »Iskro«. Izvršni odbor naše sindikalne podružnice jim je priredil sprejem, ki jim bo po izjavah njihovega vodja ostal dolgo v najlepšem spominu.

Na stopnišču pred tovarniško restavracijo so goste najprej pozdravili pionirji. Njihova iskrena dobrodošlica je večini gostov privabila solze navdušenja v oči. Predsednik kranjske občine, tov. Puhar je rojake iz ZDA pozdravil

funkcionarje Zveze komunistov in sindikata.

Drage goste, ki niso mogli skriti svoje ginjenosti ob spontani pozornosti predstavnikov delovnega kolektiva »Iskre«, je nato pozdravil predsednik Delavskega sveta, tov. Julij Novljan in jim v nekaj besedah prikazal razvoj tovarne in njene bodoče perspektive. Povabil jih je tudi na ogled tovarne, kar so radi sprejeli in se nato v treh skupinah z vodiči napotili skozi oddelke naše tovarne.

Celoten obisk je minil v priskrbenem vzdušju, ki je nekajkrat priklopelo do ganljivih prizorov, posebno še, ko se nekateri člani kolektiva med gosti našli in spoznali svoje drage sorodnike. Prav nič čudnega torej, če so se po ogledu tovarne in filma, nekateri naši rojaki veselo zavrteli ob zvokih poskočnih Avsenikovih polk kar sredi montaže kinoakustike.

Res, z veseljem smo pozdravili naše izseljence in prepričani smo, da se bodo prav radi spominjali svojega kratkega bivanja med našim kolektivom, ki jih je sprejel z iskrenimi simpatijami in z vso prisrčnostjo.

Jan

Ameriški Slovenci med ogledom tovarne

Foto: Edo Primožič

Predsednik DS, tov. Julij Novljan, v razgovoru z rojaki

Foto: Edo Primožič

Ob zvokih Avsenikove polke so se veselo zavrteli

Foto: Edo Primožič

OSVAJANJE NOVIH IZDELKOV

Od zamisli pa do redne proizvodnje kakega novega izdelka je zelo dolga pot. Dolga zato, ker organizacijsko ne dopuščamo, da bi nekaj povsem slabega prišlo v redno proizvodnjo, saj bi na ta način lahko nastala obsežna škoda. Tudi sicer prinaša razvoj v svojem teku vedno nove oblike bodisi, da so samo zunanjša značaja, ali funkcijske ali pa, da nam to narekuje tržišče. Vse spremembe bistveno vplivajo na razvojno dobo, ker še tako malenkostna sprememba sproži ponoven pregled načrtov, predelavo prototipa in preizkuse.

Znatno lažje si zamišljamo osvajanje novega proizvoda, ki ga povsem prerišemo — kopiramo in se tudi funkcijsko naslonimo na vzorec. Da je temu tako, so dokazali japonski fabrikanti, ki so poleg svoje originalnosti in iznajdljivosti kopirali dolgo vrsto vrhunskih evropskih in ameriških izdelkov ter jih uspeli v najkrajšem času prodajati po vsem svetu, celo v deželah, od koder originalni izdelek izhaja. Navedeni primer ima svoje senčne strani v mednarodnem »patentnem pravu«, priča pa, da je za proizvajalca le najenostavnejše izdelovati tisto, kar je na tržišču iskano, poznano in poceni. Za nas torej najbolje kaže, če hočemo skrajšati razvojno dobo, da kopiramo že obstoječe izdelke, seveda s potrebnim dovoljenjem matične tovarne, česar pa danes ni več tako težko doseči.

Pogostokrat je v življenju tako, da se človek vsteje in najde sam sebe šele, ko spozna, da ni vse zlato, kar se sveti. Tako, mislim reči, je tudi z izbiro izdelkov za našo proizvodnjo. Lahko kaže vzorčen izdelek kar lično zunanost in obkrožajo ga zavdanja vredne kvalitete, ko pa pričnemo s proiz-

vodnjo, ugotovimo, da nam manjka še veliko. Proizvodni pogoji oz. zmožnosti, so tudi važen oblikovalec naših proizvodov. Bistveno je, da imamo jasne pojme o vprašanju, kaj in kako smo zmožni izdelati nek izdelek. To, jasno, ni lahka naloga, je pa v glavnem odvisna od konstruktorja izdelka. Za dobrega konstruktorja velja torej tisti, ki pozna tudi tehnološko plat v podjetju.

Naša tovarna ima v celoti dovolj možnosti prilagajati tehnologijo obdelave in izdelave novo osvojenim izdelkom. To je dejstvo, ki nas vse hrabro vodi v razširitev podjetja. Vse to pa nalaga pripravi dela tem bolj obsežno nalogo, ki jo je treba temeljito obdelati. Zato je potreben čas, v katerem izvršimo priprave in ustvarimo vse pogoje za uspešno proizvodnjo. Zadnja faza v tej pripravi je izdelava manjše serije, tako imenovane poskusne serije. Ta mora pokazati praktično, ali je priprava uspela in, če je vse predvideno tudi na mestu.

Oddelek za poskusno proizvodnjo deluje v okviru priprave dela že nekaj let in je pokazal že lepe rezultate. Vrsta novih izdelkov, predanih v redno proizvodnjo priča, da je bil način odpravljanja »otroških bolezni« pri osvajanju nove proizvodnje pravilen. Časovno še šepamo v tem pogledu, čeprav v večini primerov iz objektivnih razlogov. To dejstvo nas na cilju našega razvoja prav nič ne opravičuje, če pomislimo, da bi nas v tem času uspel drugi proizvajalec prehiteti in osvojiti tržišče. Na to je potrebno vse bolj misliti in dobro pretehtati vse okoliščine, preden storimo nov korak — toda ta odločen in gotov.

LEPO SMO JIH POSPREMILI NA DOPUST

Zjutraj, 3. maja so nas terenci obvestili, da bo prihodnji dan iz postojanke Spodnji Log ob Kolpi, odpotovala na dopust skupina italijanskih vojakov. V noči med 3. in 4. majem nas je v ta namen eden terencev vodil na ustrezno mesto nad cesto med Rajndolom in Knježjo Lipo. V kraju, ki mu tod pravijo Paklo, smo našli ugoden položaj za napad in postavili zasedo. Mitraljezca smo postavili 2 do 3 metre nad cesto, ostalih se-

dem pa se nas je v polkrogu zvrstilo ob cesti, v razdalji približno 30 metrov. Postavili smo bolj široko zasedo, ker nismo natanko vedeli, koliko sovražnikov bo štel skupina, ki smo jo nameravali napasti.

Dopoldne, nekako okrog 9. ure, smo iz smeri Knježja Lipa zaslišali drdranje kmečkega voza. Brž sem mitraljezcu še zabičal, naj pazi na voznika. Ta je bil naš človek, zato ne bi smel občutiti naših krogelj. Nato je voz izza ovinka pridrdral prav pred naše cevi. Prvi rafal mitraljezca je pometel z lojtrnika Italijane, ki so sedeli na levi strani voza, toda tudi drugi niso utegnili odnesti kože, kajti naš mitraljezec je dobro pomeril

tudi z dolgim rafalom. Deset jih je obležalo, medtem ko smo dva ubili pozneje v borbi, ko sta ob napadu smuknila za hlode. Le eden nam je ušel in je pozneje menda od prestanega strahu v no-vomeški bolnici znorel. Naš nagli napad je dobro uspel, pa čeprav se je to odigralo komaj dober kilometer od italijanske postojanke v Spodnjem Logu. Seveda so Italijani, ko so zaslišali streljanje, brž prosili v Kočevje za pomoč in pozneje s kamioni pridrveli na kraj napada, vendar prepozno.

Voznik, pisal se je Prinčič, je ostal živ in zdrav in je prtljago pobitih Italijanov odpeljal skozi hosto nazaj proti Spodnjemu Logu. Ostalo nam je le še, da poišče-

mo pobeglega Italijana, ki se je vgnezdil nekam za skale. Tako nas je mikalo mrtvim pobrati orožje, toda pustili smo ga tam, ker nismo hoteli žrtvovati naših borcev. Skriti Italijan bi utegnil katerega izmed tovarišev zadeti iz skrivališča.

Po napadu smo se umaknili proti Kačjemu potoku, kjer pa smo že zaslišali, kako je iz Kočevja, skozi Mozelj in proti Knežji Lipi, brzela kolona italijanskih kamionov. Toda pomoč je prišla prepozno, Italijani so lahko samo šo odpeljali svoje mrtve, mi pa smo se medtem že umaknili na varno.

Naslednje jutro, me je Švrk zbudil ob 5. S kolesom sem moral čez Mozelj na Livold, nato čez hrib proti Štalcarjem in Kočevski Reki, da bi oddal poročila o naših akcijah 1. in 4. maja. V Livoldu sem v gostilni izvedel, da Italijanov ni. Oblečen sem bil v civilno obleko, nisem imel orožja, poročilo pa sem skrival v nogavici. Spetoma sem v žepu ponošenega sukničja našel še nekaj nabojev za puško. Zakopal sem jih pod grm, da bi jih nazaj grede pobral, kajti to je bila za tiste dni dragocenost, ki je ni kazalo hladnokrvno odvreči.

Ko sem se po ovinkih spuščal proti Štalcerjem, sem se nenadoma znašel pred vozom, na katerem je bilo devet Italijanov, zadnjih, ki so se še umikali iz Kočevske Reke. Skočili so z voza in me v hipu obkloplili. Hočeš nočeš sem moral dvigniti roke visoko nad glavo. Terjali so od mene, naj jim povem, kdo sem in kam nameravam. Izgovoril sem se, da sem rudar iz Kočevja in, da grem po živež v Banjo Loko. Kot sem razbral mojim besedam niso preveč zaupali, zato so me posadili na sredo voza. Zdrznil sem se, ko sva se z voznikom srečala s pogledi. Bil je to eden tistih voznikov, ki nam je pred dnevi pomagal voziti pri podjetju »Emona« rekvirirano blago. »Ali je naš? Me ne bo izdal, da sem partizan?« mi je šinilo skozi misli in nehote sem kar nekam popačil svoj obraz, da bi me teže prepoznal.

Takrat je bila v bližini naša zaseda štiriindvajsetih mož, a borci voza niso napadli, da bi me tako

rešili iz italijanskih krempljev, pač pa smo se cijazili skoraj uro in pol do Livolda, kjer je bilo tedaj 10 kamionov italijanskih vojakov. Brž so se nabrali okrog voza in spraševali one na vozu, kje so me staknili. Kolikor sem mogel razumeti, naj bi bila moja nadaljnja pot na kvesturo v Kočevje.

Spet smo nadaljevali pot z vozom mimo Dolge vasi, kjer se mi je ponudila morda poslednja priložnost za beg. Ko smo zavozili med prve hiše, sem, menda pri četrtri, naglo odrinil Italijana na moji desni, da se je zvalil pod voz, sam pa sem se divje pognal na dvorišče domačije, skočil čez bližnji plot in padel naravnost na žensko, ki je v ogradi krmila prašiče. Še skok čez ogrado in bil sem tako rekoč svoboden, čeprav je pred menoj zijala nekaj sto metrov dolga čistina. Ubiral sem jo, kolikor so me nesle noge in se slednjič, že prav na koncu moči, potegnil skozi prvo grmičje na varno. Pri tem divjem begu mi je

zdrsnilo poročilo izza nogavice in to me je morda rešilo pred zasledovalci. Ko so opazili, da sem izgubil kos papirja, so obstali in me niso več zasledovali. Ves izmučen, opraskan in umazan, sem obležal v grapi in zaspal, ko da zame ni nikjer na svetu nobene nevarnosti več.

Šele čez nekaj ur me je tam našla kurirka Ančka z Okrožnega komiteja Kočevja in me spremila v Mozelj. Tu sem seveda doživel neverjetno lep sprejem. Člani komiteja, terenci in nekateri fantje iz čete v Kačjem potoku niso verjeli svojim očem. Trdno so bili prepričani, da so se me »že rešili«, vendar sem to pot imel polno metro sreče in sem se končno spet znašel med tovariši, s katerimi sem po počitku odšel nazaj v četo v Kačjem potoku. Pa pravzaprav tega, da sem ostal živ in svoboden, še sam nisem mogel prav verjeti, a bilo je le res.

Stane Zakotnik-Johan

OD MATTERHORN DO MONT BLANCA

Nekoliko utrujeni od tur v Walliskih Alpah smo stali v verigi in nakladali prtljago na avtobus, ki nas je iz Pres en d'Dierra odpeljal skozi prijazno planinsko mestece Courmayeur v Entrèves. Mimogrede smo od daleč videli ogromni napis in del naprav pri predoru, ki ga vrtajo pod masivom Mont Blanca. Da bi šli peš na Col du Géant (3365 m) še misliti ni bilo, zato smo se poslužili vzpenjače. Od zgornje postaje, ki je tik pod hotelom Torino, smo v dveh etapah prenesli prtljago na ledenik. Tam smo doživeli veselo presenečenje. Na mestu, kjer smo nameravali postaviti taborišče, je stal tabor z jugoslovansko zastavo na dolgi palici zasajeni v iglu (iglu je kočica iz snega, kakršno si zgradijo Eskimi za svoje bivališče). Veseli snidenja z jeseniškimi alpinisti smo se brž spustili v debato. Razvilo se je eno samo vpraševanje, kakšne ture so opravili oni in kakšne mi, kakšno je bilo vreme, kakšen je sneg itd. Da nas ne bi prehitela noč, smo v sneg izkopal prostor za šotore, jih postavili in naredili snežno obzidje, da smo se zavarovali pred vetrom in viharji. Ves ta trud ni bil zaman, kajti naslednje jutro nas je pozdravilo s 30 cm debelo snežno odejo in misli, zakaj je prostornina šotorov kar naenkrat

manjša, so nam bile jasne. Drugi dan smo si še naprej utrjevali obzidje in delali svoj iglu, v katerem smo si uredili shrambo in kuhinjo. Ta dan smo namenili za počitek, a nismo mirovali, ker nas je prvi snežni vihar opozoril, da nam kaj lahko podre šotore. Tudi vreme ni bilo kaj prida, izboljšalo se je šele naslednji dan, zato smo že v zgodnjih jutranjih urah odšli v greben Rochefort. To je nekakšna klasična grebenska tura, ki jo delajo skoraj vse alpinistične odprave. Sneg je bil idealen, zato smo dobro napredovali v vzponu in povratku tako, da smo se že zgodaj popoldne vrnili v taborišče. Po kosilu smo takoj legli k počitku, ker smo nameravali ob polnoči vstati. Nekak nemir me je zbudil že ob desetih in nisem mogel več zaspati, čeprav sem se trudil. Po glavi so mi rojile misli, kako bomo uspeli v prečanju Mont Blanca. Skozi platnene stene šotora smo na vsakih 20 min. slišali brnenje potniških letal, ki tu čez iz raznih držav letijo v Pariz. Zlezal sem iz spalne vreče in odpenjal šotor, da bi pogledal po vremenu. Pri tem pa sem zbudil tovariša. Skočil je pokonci, misleč, da je že čas za odhod. Tako sva skupaj prebedela še pičli dve uri in se medtem pogovarjala in pripravljala za turo

Med zasneženimi vrhovi

Foto: Jože Žvokelj

tako, da sva že pripravljena zbudila ostale tovariše. V trdi temi smo se vzpenjali in spuščali po ledenih in po dveh urah prispeli pod observatorij, ki stoji 3532 m visoko na Col du Midi, kjer je tudi zgornja postaja vzpenjače iz Chamonixa, ki povezuje ono pred Col du Géant z Entrevesom v Italiji. Noč je bila tiha in jasna, le ledeno mrzli veter je včasih prinesel z grebena nekaj pršiča in nas z njim obsipal. Snežna strmina se je vse bolj stopnjevala in nas po globokem pršiču privedla do ledenih odlomov. Plezanje v ledu se razlikuje od onega v kopni skali, ker je treba s cepinom ali lednim kladivom sekati stopinje. To je naporno in zamudno.

Kmalu smo bili preko odlomov in še kratka strmina nas je ločila od prvega vrha našega prečenja Mont Blanc du Tacul 4248 m visokega. Od tu se nam je odprl čudovit razgled na Chamonix, pravkar se prebujajo v novo jutro. Drobne luči so mežikale skozi rahlo jutranjo meglo in počasi ugašale daleč pod nami. Naprej od sedla Mont Blanc du Tacul in drugim

vrhom Mont Maudit (4465 m) se je naša pot vila v vsej pestrosti ledenih in zasneženih gora. Da bi počivali, nam kljub utrujenosti niti na misel ni prišlo, ker je veter pihal vse močnejše in hladil ozračje. Nekdo izmed nas si je zaželel požirek vode, a žal bil je razočaran, ker je bila voda v čutari zmrznjena, čeprav smo jo skrbno zavili v nahrbtniku. Prek vrha Mont Maudit in sedla Col de la Brenva smo po enajstih urah in pol pri-

NA vrhu Dufourspitze

Foto: Jože Žvokelj

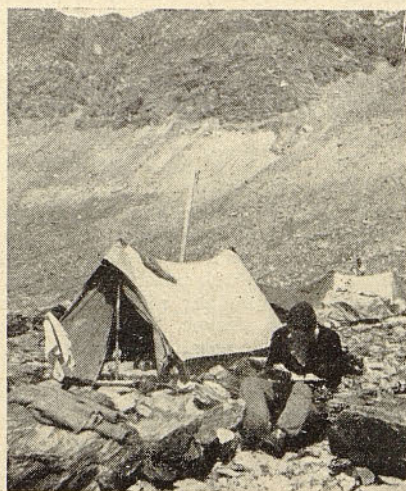
speli na vrh Mont Blanca 4810 m visoko. Ker je bil mraz kljub soncu vedno hujši, smo začeli sestopati in še pred nočjo prispeli utrujeni, lačni in premočeni v taborišče.

Naš dopust je šel h koncu, zato smo naslednji dan podrlj taborišče in se pripravili za odhod v dolino in nazaj proti domu. Med tem delom so nas presenetili člani baletne skupine »Tone Marolt« iz Ljubljane, ki so takrat gostovali v Franciji. Na vsak način so nas hoteli videti, zato so se na vse zgodaj pripeljali iz Chamonixa na Col du Géant. V prijazni besedi in delu nam je minilo dopoldne in takoj

po slovesu z njimi smo odšli do vzpenjače in se z njo spustili v dolino, od koder smo se naslednje jutro odpeljali prek Aoste in Milana v Benetke.

Sledil je še enodnevni ogled Benetk, nato nas je vlak že peljal dalje proti Vidmu in v Trbiž. Noč smo prespali kar pod milim nebom in naslednji dan smo se s prvim avtobusom odpeljali na mejo v Rateče. Nekaj več govorjenja z italijanskimi obmejnimi organi, ker smo imeli že en teden pretečene italijanske vize in še formalnosti pri naših obmejnih organih in že smo veseli in zadovoljni, še vedno krepko obloženi korakali na postajo Rateče-Planica. Da drži pregovor »Ljubo doma, kdor ga ima«, smo bili prepričani. Veseli, da smo se vrnili vsi, brez kakršnihkoli poškodb, zdravi in z bogatimi spomini na nepozabna doživetja, smo se pripeljali v Kranj, ki je bil naš start in cilj tritedenskega potepanja po tujih gorah. Vrnili smo se polni hvaležnosti vsem, ki so nam pomagali do te poti.

Franč Gašperlin

Taborišče na ledeniški moreni

Foto: Jože Žvokelj

Mladina gradi kočo na Krvavcu

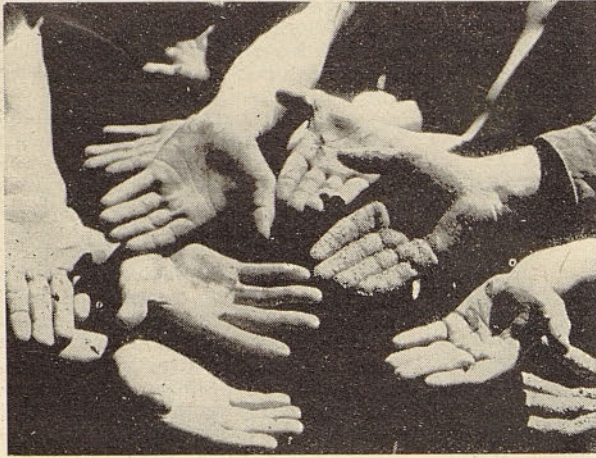
Pičlih pet minut zložne poti od zgornje postaje žičnice, so prve dni junija zapeli krampji, ko so se v rokah skupine naših mladincev prvič zadržali v skalnat svet. Tu, v prijetni rebri pod vrhom Krvavca, bo zrasla planinska kočica našega delovnega kolektiva.

Že dolgo je tega, ko je padla pobuda za to gradnjo in zdaj sta se Izvršni odbor sindikata in Ljudska mladina v »Iskri« zavzela za to, da bo kočica čimprej služila svojemu namenu. Mladina se je obvezala s prostovoljnim delom opraviti vsa zemeljska dela, ki na tem terenu prav gotovo niso lahka, saj je skalnat in nagnjen, da je bilo potrebnih precej naporov, preden so ga zgoraj izkopali,

spodaj pa nasuli in tako pripravili za zidavo temeljev.

Močno bi se užtel vsakdo, ki misli, da mladinci pri gradnji naše kočice na Krvavcu lenarijo. Zlasti prva izmena je v enotedenskem delu lahko ponosna na svoj uspeh. Večino gradbenega materiala so vrlj mladinci z žičnice na ramah prenesli na gradbišče. S planiranjem prostora so opravili neverjetno veliko nalogo, zlasti še, če vemo, da večina med njimi ni vajena krampa v skalnatem svetu. Koliko znoja, trdne volje in žuljev, preden se je v strmo reber zarezala ploščad. Ploščad so potem obzidale večše roke zidarja, tov. Filipa Grosa, ki si je skupno z osmimi mladinci prizadeval, da bi bilo že v prvih dneh

gradnje kar največ narejenega. Seveda bi bilo ob času mojega obiska pri graditeljih te kože lahko videti še več, ko bi jih pri delu ne oviral dež, vsekakor pa mi kar ni hotelo v glavo, da je bilo vse to narejeno v komaj šestih dneh in ob tako majhnem številu marljivih rok.

Te žuljave roke mladincev so kopale temelje naši koči na Krvavcu; spodaj desno: nova »porcija« betona v temelje
Foto: Janko Colnar

Delo steče zjutraj ob 6. uri in traja najmanj do 15. ure, toda če je kdaj kazalo »potegniti«, mladinci, niti mojster Gros, niso premišljali, delali so pač do 18. ali 19. ure. K temu sta jim pomagali dobra volja in resna odločnost, kolektivno čimprej zgraditi prijetno zavetišče pod vrhom priljubljenega Krvavca.

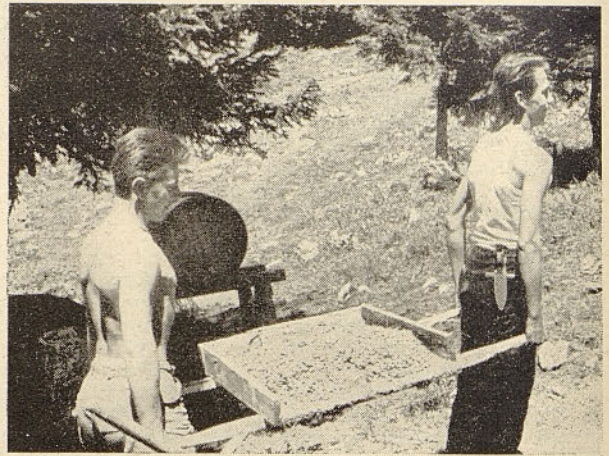
Že pri kopanju temeljev so imeli mladinci prve izmene trdo delo z živo skalo, še hujše pa čaka naslednjo izmeno, ki bo morala skoraj v celoti v skalo izklesati meter in pol globok bazen za kapnico. Na tiho povedano — tega dela jim kar nič preveč ne zavidajmo, pa tudi ne modrujmo preveč, če se po trudapolnem delu naši mladinci malce pošalijo in poveselijo. Kaka prijetna in brezskrbna urica jim potem vsekakor gre!

Prav radi so mi mladinci Ciril Heglar, Janez Lotrič, Matija Retl, Ciril Avbelj, Stane Stare, Dušan Kovačič in

Marko Globočnik odgovorili na nekaj obveznih vprašanj.

S samim delom so menda res vsi zadovoljni, saj lepo napreduje. Seveda pa ne gre brez pritožb in to upravičenih pritožb. Kot prvo so »grajali slabo orodje, ki so ga dobili v tovarni za svojo »oborožitev« na Krvavcu. Za delo v skalah bi prav gotovo potrebovali solidnejše orodje. Tudi s hrano v domu na vrhu Krvavca niso bili zadovoljni, saj je bila prva dva dni preslaba in prepičila za tako težko delo, ki so ga opravljali vsaj po devet ur dnevno. No, ko so upravniku doma pokazali delček svoje upravičene »revolucionarnosti«, se je hrana brž izboljšala in menda so je vsi razen enega imeli ob koncu dovolj. Še težje je bilo te dni za naše brigadirje na Krvavcu vprašanje vode. Medtem ko o pitni vodi niso niti spregovorili, so vsi po vrsti z negotovanjem ugotavljali, da v pogledu vode za umivanje, sredi lepote Krvavca, strašno pogrešajo domačo »civilizacijo« v dolini, sicerpa, da bi še kar ostali tu gori, dokler iz skal ne bi pognala težko pričakovana koča »Iskre«.

Ob vprašanju, kdo med njimi je bil najbolj marljiv, je naš pomenek za hip ponehal, potem pa se je poltiho oglasil porednež med njimi: »Laže je ugotoviti, kdo med nami je bolj intenzivno »zabušaval!« Pač nisem več vpraševal v to smer. Prav dosti nihče ni mogel »zabušavati«, saj bi sicer na gradbišču razen načrtov in orodja res ne bilo kaj prida videti!

Mirko Ljubič

NA LJUBLJANO!

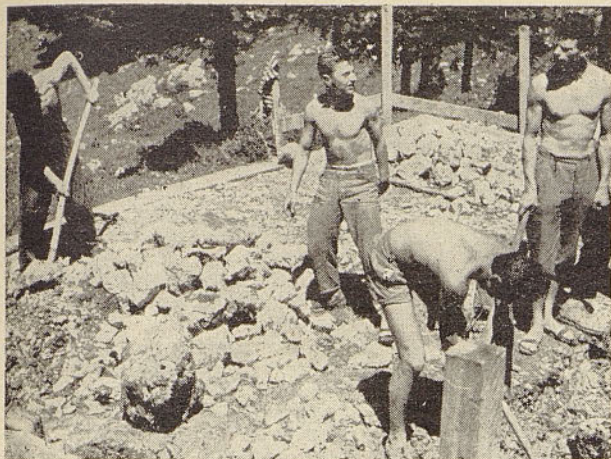
(Nadaljevanje iz št. 5)

Na ravnini pod turjaškimi klaneci se brigada nemudoma razdeli: en divizion odhiti proti Smarju, drugi čez Dolenjsko cesto v smeri proti ljubljanskim dostopom na Orlih in Golovcu. Pehotne brigade, Ljubljanska, Cankarjeva in Ljubljanska so se že spoprijele s sovražnikom. Borci so besno naskočili bele položaje, gozdovi odmevajo od stoternih rafalov lahkega pehotnega orožja in minometov. Spopad je silovit, toda Nemci in beli so dobro pripravljani ter utrjeni. Bijejo se z močjo na smrt obsojenih.

Pehotne brigade so se že nekaj kratov prebile do sovražnih jarkov, toda belim se vedno v zadnjem trenutku posreči odbiti napad. Izčrpani in utrujeni borci jurišajo še in še ter končno potisnejo Nemce s prednjih položajev. Toda boj za Ljubljano s tem še ni končan. Sovražnik se je v redu umaknil na drugo obrambno črto in nadaljuje z odporom. Streljanje na obeh straneh popušča. Vse kaže, da ni dovolj hrabrost in junaštvo na ih. Sovruga bo treba zlomiti z načrtnim bojem in ob podpori topništva.

Zamolcklo roهنenje, ki nas je spremljalo že od turjaške strani, je pokazalo svoj izvor. Težke topniške baterije z ljubljanskega Gradu groze vse okolici in pošiljajo po Barju nemarno zavijajoče roje granat. Trdo se kanijo braniti, pesjani. Vse kaže, da jim topovske municije ne manjka in s točo železja skušajo odmakniti čas končnega obračuna.

Končno razpostavimo topove na odrejenem položaju za starodavnim gradom Lisičje. Z mrzlično naglico se pripravljamo na boj. Domet naših »angležev« je na žalost prekratek, da bi dosegli bele baterije na Gradu. Pomagamo pa lahko naši pehoti, ki na obrambnih višinah Ljubljane že težko pričakuje, da jim razrahljamo sovražne utrdbe. Z neprikrito skrbjo ogledujemo in preštavamo naše skope zaloge municije, ki so precej splahnele že v kočevskih bojih. Dobro bo treba usmer-

Mojster Gros pa mi je na samem zaupal, da so fantje bili res pridni. »Ko sem jih prvi dan videl ob skalah, s krampi v neizkušeni dlaneh, se mi je zdelo, da prostora, ki je odmerjen za kožo, le ne bodo preveč razrili in preoblikovali. Toda presneto sem se uštel! Čeprav je med izvijalom, kleščami in krampom v skalah, precejšnja razlika, so se jih mladinci brž privadili — no, kaj so pa v tednu dni naredili, pa tako sami vidite. Nj malo!«

Torej vsem tistim v tovarni, ki že nestrpno čakajo, kdaj bodo lahko prvič stopili čez prag naše planinske kočice na Krvavcu — naši mladinci in člani sindikalne podružnice ne bodo odnehali, dokler se ne bo izza lepo dišečih smrek in borovcev, pod vrhom Krvavca, zasvetila prijetna planinska postojanka, namenjena delovnemu človeku iz naše tovarne za osvežujoč oddih.

In ne pozabimo — naši mladinci bodo s tem opravili veliko, koristno delo!

Jan

Trde so skale za nevajene roke

Foto: Janko Colnar

jati vsako granato, nobena ne sme zadevati v prazno!

Treba je čim preje podpreti našo pehoto, ki bije neizprosni boj moža proti možu, prsa v prsa. Vrste napadalcev so se zajedle v sovražne položaje in ne moremo uspešno obstreljevati sovraga, ne da bi pri tem spravljali v nevarnost lastnih tovarišev.

Proti poldnevu se situacija nekoliko razbistri. Besna nasprotnika sta se ločila vsaksebi in nabirata moči za nove boje. Menda tudi brigadna poveljstva štedijo borce: čemu bi se prelivala kri pred neizbežnim propadom sovraga, ki bo morda še to uro, še istega dne?

Navsezadnje pridemo do besede tudi mi. Ze zdavnaj naravnane cevi prično bruhati granato za granato na sovražne položaje, da se pehota lahko uredi za nove spopade.

Nekje v duši pa mi naš način boja ni prav všeč. Spričo herojskih naporov naše pehote se mi zdi sistematično obdelavanje sovražnika nekam prepočasno in monotono. Kakor tam v zaledju v Črmošnjicah, ko smo urili posredno in neposredno streljanje in razne druge umetnije topniške službe. Ne, to ni podobno boju za Ljubljano, kakršnega smo si predstavljali v drznih poletih naših sanj. Če bi bilo po naše, bi že prvega dne zmetali vso skromno zalogo granat na sovražne položaje, če se že nismo mogli spoprijeti v enakopravnem boju s sovražnim topništvom. Tako pa je ukazano strogo varčevanje z granatami, kajti težko pričakovani zlom sovraga se lahko zavleče.

Tudi nas je končno zavohala sovražna baterija z Gradu. Kmalu so nad starodavni grad privršale težke granate in pričele parati zeleno travnato odejo po okolici Lisičja, pa tudi v bližini naših topov. V nasprotju s partizanskimi navadami poprimemo za krampe in lopate in se pričnemo globlje zakopavati v mehko barjansko zemljo. Umika ni. Če hočemo še dalje pomagati naši pehoti, moramo ostati na doseganji razdalji.

Pridušeno škrtajo krampi in lopate, borci pa izpod čela mrko opazujejo udarce sovražnih granat, ki se z oglušnim treskom razletavajo nekje za našim položajem. Ko pa so začeli izstrelki padati tudi pred nami, smo vedeli pri čem smo. Sovražna baterija uravnava elemente.

»Raklja, smo že tu!« dahne merilec Jože, kar v topničarskem jeziku pomeni, da je naš položaj odkrit in da bomo v najkrajšem času v objemu topniškega ognja.

Divji ples se je začel... Gru-gru-gru-gru! — Ena, dve, tretja, četrta! Štejem eksplozije in se potiskamo v plitva zaklonišča. Curki prsti in kamenja zabobnajo po topovskih ščitih in posujejo posadke s točo črnice. Pa še in še: gru-gru... Bela baterija nas hoče prisiliti k molku, da olajšajo položaj svojih. Prav verjetno je tudi, da se pripravlja protinapad belih. Gru-gru-gru...!

Ne boste, mrhe! Ne smemo jih pustiti v prepričanju, da so nas odkrili. Naš takojšen odgovor jih bo zmedel. K topovom, da jim vrnemo milo za drago!

»Na mesta, z rafalom, hitri ogenj!« poveljuje med presledki sovražnih rafalov komandant diviziona Franci.

Topničarji priskočijo iz zaklonišč k topovom in že zažvižgajo naše granate proti Orlom in Golovcu. Če že ne moremo doseči njihovega topništva, naj plača račun njihova pehota! Ogenj! Ogenj! Se preden zabučni nad našimi glavami nova pošiljka sovražnih granat, smo že spet v zakloniščih. In tako naprej, zob za zob! — V divjem vrtincu eksplozij, železa in prsti skačejo topničarji kot vrage od topov do zaklonišč ter pošiljajo rafal za rafalom proti Ljubljani. — Ne damo se prisiliti k molku!

»Ne popuščajte, tovariši!« kriči v oglušujoči metež komisar Dušan. »Sedaj smo potrebni našim! Za Ljubljano gre... Ne daj se, Franci, bij! Ogenj, ogenj!«

Zdi se, da neenaki boj trajata že celo večnost. Zasople posadke komaj strežejo razgretim cevem. Beli po nas, mi po njihovi pehoti! Končno se bela baterija naveliča in prenese ogenj naprej in v desno, nekam proti štabu divizije.

»Ha, prelisičili smo jih, drugod nas iščejo!« se veseli Franci. »Še par rafalov za slovo. Ogenj!«

Nato začasno ustavimo ogenj, da očistimo topove in popravimo razdejana zaklonišča. Dva ranjenca se ob podpori tovarišev in bolničarke odpravila v zaledje, merilcu Stenki pa ni več pomoči. Za vedno je obležal zraven svojega topa...

Preko noči premaknemo baterijo na drug položaj in nekoliko razdelimo topove. Za vsak slučaj, če nas belo topništvo zopet napade. Boji na pehotnih položajih so nekoliko popustili, le občasni rafali dajo vedeti, da nasprotnika čakata in si ne dasta blizu. Skope zaloge municije nam delajo skrbi, če bo vse to še potrajalo.

Bele baterije nas obstreljujejo, toda netočno in neredno. Skušajo nas držati v stalni živčni vznemirjenosti. Tudi naši topovi se oglašajo bolj poredko, štedimo se za najhujše, če se zopet vnamejo boji na pehotnih položajih.

Prisiljeno premirje, polno živčnega pričakovanja, traja že tretji dan, odkar smo se zakopali pod grajskimi zidovi. Dnevi brez konca, noči brez spanja. Nekatrna bolestna otopenost se nas loteva, moreče brezdelje nam je leglo na duše. Privadili smo se muham bele baterije, borci posedajo za grajskimi zidovi okrog poljske kuhinje, pričakujoč dnevni obrok.

»Nič mi ne tekne«, vzdihuje komandir topniškega oddelka Gorazd. »Samemu sebi se zdim kot berač, ki čaka na miloščino pred gruntarskim pragom. Če bomo še kakšen dan lenarili pod temi zidovi, ju uberem na svojo roko preko Ljubljane, pa naj se zgodí kar koli!«

»Ne bodi neučakan,« ga miri komandir baterije. »Saj to ne more tra-

jati dolgo. Pogledj, kako nažigajo Dalmatinci!« kaže komandir v barjansko smer, kjer nastopa dalmatinska brigada v smeri od Rakeka. Gosto streljanje priča, da tudi Dalmatinci čezdalje krepkeje stiskajo obroč od zahoda. Od Tomišlja se oglašča tudi njihovo topništvo, vendar se izogiba, da bi mestu prizadejalo hujše razdejanje.

»Ze, že!« de Gorazd. »Živčen sem od tega odlašanja, to je vse. In ne slutim dobrega, sam ne vem, zakaj!«

»Beži, beži, ne bodi ptica zloslutnica, sedaj, ko bomo vsak čas...«

»Lezi! K zidu!« zakriči več glasov hkrati. Zloglasno vršenje se pripelje nad grajske zidove, zrak se razkolje od oglušujočega treska granat. En primer med milijoni! Težka granata trešči na grajsko ploščad, v neposredno bližino lope, v kateri se nahaja brigadna kuhinja. Bilo je dovolj...

Smrtonosni vzbruh granate me je odpihnil po tleh, vse se je zavilo v peščeno temo. Ko odprem oči, se nad menoj sklanja brigadni izvidnik Molnar in stapa prah in zemljo s plašča in izza vratu. »Dobro so osmอดили, živine!« — Beži v klet, sicer lahko dobiš še en tak pozdrav!«

Tresočih nog odtavam kakor v megli proti grajščini, kjer se nahaja v debelo obokanih kletih brigadno preobvezovališče. Granata je temeljito opravila svoje delo, drugega za drugim prinašajo ranjence ter jih odlagajo na vlažna tla. Omamljeni in otopenih oči leže težko ranjeni borci in boljčijo nekam pod sive oboke. Stokanje in pridušena kletev se izvija iz ust tistih, ki jih je lažje oplazilo. In to na pragu Ljubljane!

Komandirja Gorazda so odložili pri steni kleti. Mrtvaška bledica mu pokriva obraz, izpod scefrane bluze pa se sčaja kri v gosto mlakužo. Vidi se, da me ne pozna več, na široko odprte oči mu je legla motna belina. Od časa

do časa ga spreletavajo krči in s težavo požira zrak, kot bi hotel s silo potisniti življenje nazaj v ranjeno telo. — Tovariša sva še iz šolskih let in šele pred kratkim sva se zopet našla v brigadi. Oba naju veže na Ljubljano tisoč spominov, tisoč mladostnih neugnanosti, katere je prekinila kruta vojna. Težko ga pričakuje številna družina, tam v Trnovem, kjer ga je mati, trnovska perica, s težavo šolala in ga pripravljala h kruhu.

»Doktor, tample, pohiti!« vlečem za rokav brigadnega zdravnika Petra in ga skušam opozoriti na Gorazda. Toda zdravnik ima polne roke dela in se ne pusti motiti.

»Pusti, ne moti, sicer ti eno pripeljem.« živčno useka zdravnik in hiti ustavljat kri partizanu, ki je dobil drobec granate v glavo. Ko pa le zagleda Gorazda, spozna, da je tu še potrebnejši. »Ančka, nadaljuj! — In škarje mi daj! Brž!«

Zdravnik poklekne k ranjencu in hiti rezat obleko s telesa. »Na vleci, previdno!« mi poda Peter kos obleke in si prizadeva na vso moč, da bi prestregel še zadnjo iskro življenja, ki sili iz brezkrvnega telesa.

Premikanje začasno oživi Gorazda, ki se z neskončnim zaupanjem zazre Petru v oči. Blede ustnice z neizmernim naporom prosijo, kakor v molitvi, v odsekanih stavkih, katere prekinja krvav kašelj: »Doktor... ali bom še videl Ljubljano? reži, doktor, sekaj, samo toliko me ohrani pri življenju, da pridemo čez Karlovški most... Mati...«

Petru stopajo na čelo potne srage. Hiti z mrzlično naglico, dokler na telesu ne najde za pest globoko rano, prav pod rebri, kamor se je zajedel kos granate. Gorazda spet popadejo krči in kašelj, tudi laik bi vedel, da tu ni pomoči. Zdravniku omahnejo roke. »Ančka, morfij!«

Gorazd se končno umiri, iz ust mu bruhne nov val krvi. Široko razprte oči se zastrmijo nekam v daljave, čez Karlovški most proti zelenemu Trnovemu...

Zdravnik počasi vstane, obrazne mišice mu podrhtevaso v nemi razburjenosti. »Če bi bil veren, bi sedajle kled, da bi se majali tile zidovi. Kako nemočna je naša veda...« In že poklekne k drugemu ranjencu.

Tisti dan se je vlekel kot mora. Pokrili smo z rjuhami šest tovarišev, vrlih topničarjev in komunistov. Tovariši so bili mnenja, da jih popeljemo v Ljubljano, mrtve na naših topovih. Toda vrtimec burnih dogodkov ni bil primeren za sentimentalna razmišljanja, krik svobode bo prepvil bolečino ene matere tam v Trnovem. — Pokopali smo padle na grajščinskem vrtu pod sveže ocvetelimi jablanami. Na rjave gomile se je osipalo krvavordeče pomladno cvetje...

Menda je slepa usoda zahtevala vprav življenja teh tovarišev kot odkupnino, da se nam odpro vrata raja. Še istega dne, pozno ponoči, je iz štaba brigade prišlo povsem nepričakovano povelje:

»Vso preostalo zalogo municije, razen po pet granat na top, izstreliti na sovražne položaje! — Hitri ogenj in s košenjem po globini!«

Kako, hitri ogenj? — To pomeni, prenehali smo varčevati z municijo! Hura, k topovom...! V temno noč so se zablskali žareči jeziki topovskih cevi.

Iz brigadnega štaba niso prišla več nikaka pojasnila ali ukazi, toda jasno smo vedeli, da je to začetek konca.

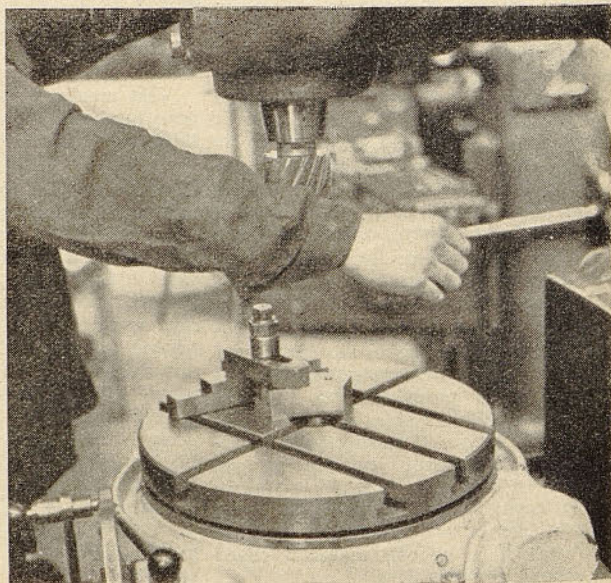
Potem pa je prva slovenska topniška brigada oddala svoj zadnji strel v tej dolgi, kruti vojni.

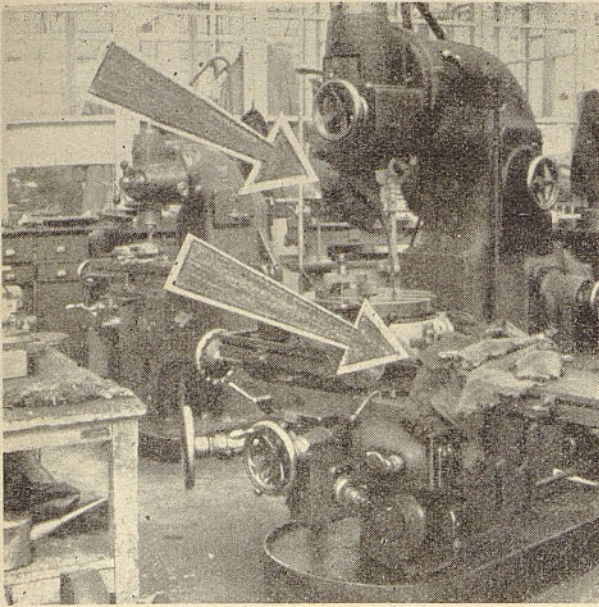
Brigade so se usule v osvobojeno mesto...

(Se nadaljuje)
Mirko Ljubič

HTZ OPOZARJA

Tovariš RUTAR Janez, strojni ključavničar v vzdrževanju strojev se je dne 26. aprila ob 11. uri ponesrečil na navpičnem rezkalnem stroju. Na zavornem segmentu je imel popraviti radius. Slika 1 prikazuje vpeti segment in roko poškodovanca, s katero se je iztegnil, misleč vklopiti hladilno tekočino — emulzijo. Stroj je imel v zagonu. Ker je z desnico šel v bližino rezkarja, je pri tem zadel v čelni rezkar $\varnothing 75$ mm. Ta je zagrabil obleko (rokav) ter ga navil okoli svoje osi, pri tem potegnil roko poškodovanca in mu tako poškodoval podlaht in

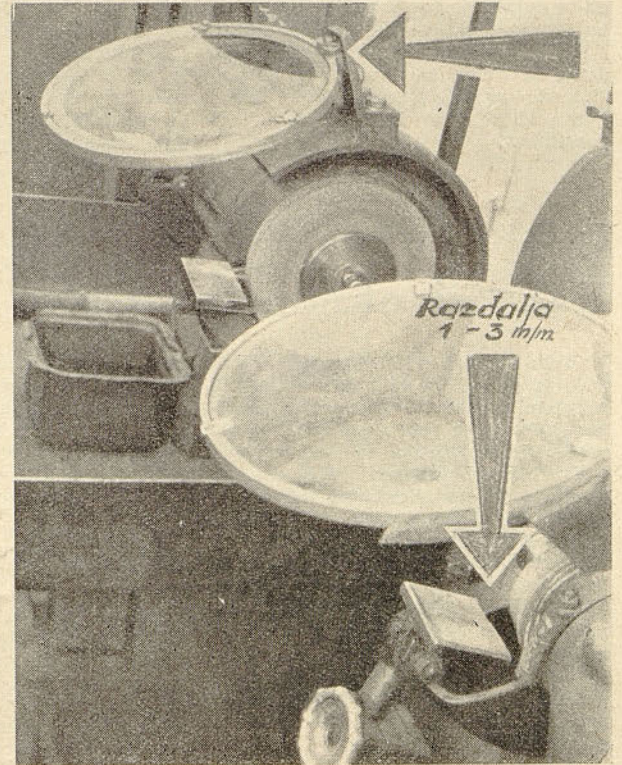

kljivosti ne brigajo v dovoljni meri in razne naprave ne vzdržujejo tako, kot bi bilo to potrebno.

Zgornja slika prikazuje brusilni kolut, pri katerem je naslon nepravilno nameščen, ker je njegova razdalja večja, kot pa to predpisuje interni pravilnik HTZ. Razdalja bi smela biti od 1 – 3 mm.

Prav tako ne odgovarja zaščitno steklo, ker je razbito.

nadlaht roke. Izgubljenih je bilo 25 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost.

Poškodba bi lahko bila še hujša, saj bi lahko prišlo do izgube roke.

Rezkalne stroje prištevamo med najnevarnejše, zato bodimo pri delu zbrani in previdni, ker teh strojev rezkarjev v večini primerov ne moremo zaščititi.

Iz dneva v dan opozarjamo na razne pomanjkljivosti, za katere je nujno, da jih odpravimo, ker slej ko prej lahko pride do večje ali manjše nesreče. Posamezni vodje oddelkov se za take pomanj-

OBRATNE NEZGODE

Primož Vreček, šofer, si je pri nošenju opeke poškodoval levo nogo v gležnju. Izgubljenih 15 delovnih dni. Vzrok — slaba pot.

Anton Tiringar si je 14. marca ob mizi poškodoval desno roko. Izgubljenih 13 delovnih dni.

Roman Iljaš se je pri dvigu zaboja 18. marca pretegnil. Izgubljeni 4 delovni dnevi. Vzrok — pretežno dviganje.

Andrej Stern, urejevalec na stiškalnicah, si je 21. marca poškodoval desno nogo v kolenu. Izgubljenih 8 delovnih dni.

Leopold Jamnik, strugar, si je dne 23. marca poškodoval levo oko pri struženju, ko mu je vanj odletel tujek. Izgubljeni 3 delovni dnevi. Vzrok — ni uporabljal zaščitnih očal.

Janez Fabjančič, delavec, si je zvil levo nogo v gležnju dne 25. marca, ko je tekel po hodniku. Izgubljeni 4 delovni dnevi. Vzrok — nepotrebna naglica.

Stane Naglič, delavec, si je pri dvigu posode z oljem dne 25. marca poškodoval hrbtenico. Izgubljeni 3 delovni dnevi. Vzrok — prehitro dviganje.

Franc Ješe, graver, si je 29. marca poškodoval levo stran prsnega koša. Šel je po stopnicah, kjer mu je spodrsnilo tako, da je padel in se udaril ob ograjo. Izgubljenih 5 delovnih dni. Vzrok — leseni čevlji.

Darinka Plesničar, delavka v montaži avtoelektrike, si je dne 4. aprila poškodovala prstanec leve roke. Vtiškovala je na os kolektor. Z levico je držala pripravo tako, da ji je pri vklopu tlačna plošča orodja zmečkala prst. Izgubljenih 20 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost.

Franco Brezar si je dne 12. aprila poškodoval kazalec levice, ker ga je imel v neposredni bližini ostružka.

Izgubljenih 13 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost.

Marjan Zibler, kontrolor-električar, je dne 14. aprila zaradi kratkega stika pri kontroliranju trafo postaje dobil opekline po levi roki. Izgubljenih 12 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost.

Alojzija Jerala, delavka, je 15. aprila dobila v levo oko kovinski tujek. Izgubljen 1 delovni dan.

Vinko Pongrac, delavec, je dne 16. aprila dvigal s sodelavcem zaboje, pri čemer ga je močno zbolelo v križu. Izgubljeni 4 delovni dnevi.

Anton Stare, strojni ključavničar, je pri termični obdelavi dne 19. aprila dobil poškodbe - opekline po obrazu. Izgubljenih 5 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost.

Cilka Jenko si je dne 20. aprila s pločvino prerezala podlaht desne roke. Izgubljenih 11 delovnih dni. Vzrok — imela je zavihana rokava.

Jože Trebar, delavec, je 21. aprila na hitro vložil v kopel košaro s kosi. Pri tem mu je brizgnil brunisal, ki je imel temperaturo 135 stopinj Celzija,

v obraz. Izgubljeni 4 delovni dnevi. Vzrok — neprevidnost.

Slavka Pertinar, delavka, si je dne 21. aprila poškodovala dlan leve roke, ko ji je v delavnici spodrsnilo. Izgubljenih 10 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost.

Stojan Jakšič, kovač, si je 23. aprila poškodoval konec sredinca desne roke zaradi teža, ker so se mu okrovi dinamice sprožili v skladovnici. Izgubljenih 6 delovnih dni. Vzrok — nepravilno jemanje okrovov iz skladovnice.

Peter Rožman, kovač, si je poškodoval sredinec na levici, ko je dne 25. aprila ravnal kotno železo. Izgubljenih 11 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost.

Branko Knežević, gradbeni delavec, si je dne 28. aprila ob žeblih poškodoval desni palec. Izgubljenih 6 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost pri prenašanju opeke.

Jelena Cicmil, delavka, si je poškodovala dne 28. aprila levo oko. Izgubljena 2 delovna dneva.

Ana Podgoršek je dne 28. aprila imela poškodovan prst desnice, ker ji je spiralni sveder zagrabil raztrgan naprstnik. Izgubljena 2 delovna dneva. Vzrok — strgan naprstnik.

Janko Bulovec, strugar, je 30. aprila dobil poškodbe na prstancu leve roke, ker mu je ključ iztrgalo iz rok in zavrtele. Izgubljenih 20 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost.

Nadvse važno pa je dejstvo, da je treba tudi mlečne zobe popravljati ali »plombirati«, kakor pravimo. — Zmotno je namreč mnenje ljudi in na žalost celo nekaterih starejših zobarjev, da mlečnih zob ne gre popravljati, češ, saj ti zobje tako ali tako izpadejo. Dvojen pomen ima namreč zdravo, popravljeno mlečno zobovje, ker pripravlja ugodne pogoje za izrast stalnih zob. Vemo, da na vsako mestu izpadlega mlečnega zoba izraste stalen zob. Če na primer mlečnik prezgodaj izpade, potem njegov sosešč potuje v to praznino. S tem se poruši ravnotežje v zobnem loku in tako so dani pogoji, da stalni zobje ne morejo izraščati v takem zaporedju in takem redu, kot je potrebno.

Prezgodaj izpadlo mlečno zobovje pa zaradi pomanjkanja dražljajev povzroča zastoj v rasti čeljusti in to spet vpliva na nepravilno rast stalnih zob. Še prav posebno pa je važno dejstvo, da prvi stalni kočnik, ki mu pravimo »šestica«, izraste, ko so normalno še vsi mlečniki v ustih. Zaradi nevednosti se smatra ta zob še za mlečnik, v resnici pa je to že stalni zob. Bistvo je namreč v tem, ker se smatra, da ni velike škode, če ta zob »zgnije«. Toda ta zob nima več naslednika. Če otrok izgubi »šestico«, potem je prvi vzrok defektnega zobovja že znan. Zato je treba polagati še prav posebno važnost na ta prvi stalni kočnik, ki izraste od 6 do 8 leta. Važno vlogo igra pri tem ustna higiena! Če smo otroka navadili, da si od 3 leta naprej čisti zobe, potem smo že doprinesli prvi delež k ohranitvi prvga stalnega kočnika. Z druge strani pa moramo skrbeti, da otroka, ki ima nagnito šestico, čimprej peljemo k zobozdravniku, kajti le v začetku zobnega gnitja, se da zob še uspešno zdraviti, oziroma plombirati. Kasneje pa tak zob kaj rad postane žrtev zobozdravniških klešč.

Od 7. do 9. leta izraščajo stalni sekalci, ki so ravno tako potrebni najskrbnejše nege. In tako se zvrstijo do 14. leta vsi stalni zobje, razen modrostnikov, ki lahko izrastejo še tja do 30. leta.

Če torej še enkrat na kratko ponovim, kako naj skušamo prispevati k pravilnemu izraščanju stalnih zob, bi rekel takole: Otrok naj je zadosti sveže hrane, ki naj bo trda, da bo otrok res tudi uporabljal svoje zobovje. — Naučimo ga čimprej uporabljati zobno ščetko, in da ponovim, da se bo popravljanje mlečnih zob bogato obrestovalo pri zdravju stalnih zob.

Dr. Emil Praprotnik

Kako si ohranimo zdravo zobovje?

Kako vpliva prehrana na razvoj zobovja pri dojenčku, smo zvedeli v zadnjem članku. Danes pa si oglejmo, kako je z razvojem zobovja pri predšolskem oziroma šolskem otroku.

Do konca drugega leta starosti otroku izrastejo praviloma vsi mlečni zobje, in sicer dvajset po številu (8 sekalcev, 4 podočniki, 8 kočnikov). S primerno prehrano matere za časa nosečnosti in za časa dojenja, smo preskrbeli, da so se ti zobje normalno razvili, to se pravi, da so postavljeni v pravilni vrsti in v pravilnih presledkih in da so odporni proti zobni gnilobi, na kar je vplivala pravilna prehrana, bogata mineralnih in vitaminskih snovi.

S tem pa naših skrbi še ni konec. Med tem časom se globoko v čeljustni kosti že razvijajo zametki stalnih zob, ki bodo kmalu nadomestili mlečne. Tudi ti zobje potrebujejo za razvoj iste snovi, kakor pred njimi mlečniki, še toliko bolj, kajti ti zobje naj bi nam potem služili skozi vse življenje. Hrana naj bo torej pestra, z mnogo zelenjave, sadja in mleka. S tem bo zgradba zob odporna proti zobni gnilobi. Priporočam, da naj otrok ne je mehke, preveč kuhane hrane. Hrana naj bo čim več presna in predvsem trda. Mehka hrana (kakor na primer rahlo pecivo, mehke žemljice, nastrgana jabolka, ali morda še celo olupljena, itd.) ni dobra za razvoj zobovja. Zakaj? S trdo hrano je otrok prisiljen krepko uporabljati svoje žvekalne mišice. S tem se mlečni zobje obrabljajo in čeljust se pod vplivom teh dražljajev pravilno razvija, raste in pripravlja prostor za stalne zobe, ki so po navadi precej večji od mlečnih. Po drugi strani pa trda hrana tudi ne zastaja toliko med zobmi in v zobnih vdolbinicah, temveč se ti prostori avtomatično čistijo. Mehka hrana tudi hitreje razpada, pri tem se razvijajo kisline, ki povzročajo zobno gnilobo ali »piškavost«.

Važno je tudi, kako otrok je. Pri tako zvanih hitrih jedcih, ki hrano

kar goltajo, opažamo kasneje, da stalni zobje izraščajo nepravilno, izven vrste, postrani. Obratno pa pri počasnih jedcih, ki hrano počasi meljejo, opažamo pravilno izrastle zobe, ki stojijo lepo v vrsti drug poleg drugega in niso nagnjeni na vse mogoče strani.

Pravilno je, da otroka že v tretjem letu starosti privajamo na redno čiščenje zob. Pripravimo mu kozarček z zobno ščetko in mu pokažemo, kako naj si izpere usta. Zelo važno je pri tem, da potiska otrok vodo med zobmi, ker se s tem izpirajo ostanke hrane. Tudi ni potrebno uporabljati zobnih past, te v glavnem popravljajo le okus v ustih, drugega vpliva skoraj nimajo. Zadostuje mlačna voda in primerno trda zobna ščetka.

Čiščenje zob je potrebno vsaj enkrat na dan in to po večerji. Čiščenje samo zjutraj nima takega učinka, kajti ostanke hrane ponoči razpadajo in kisline, ki nastanejo pri tem razpadanju hrane, najedajo zobno sklenino. Najbolj idealno bi bilo seveda umivanje zob po vsaki jedi. Nadvse škodljivo za zobovje pa je lizanje kislilnih bonbonov, čokolad in podobnega zvečer pred spanjem. Te snovi vsebujejo namreč največ kislin, ki imajo potem priliko med spanjem najedati zobno sklenino. Podnevi to ni toliko škodljivo, kajti slina v ustih stalno kroži in izpira ostanke hrane med zobmi.

Pregled varilske literature

V naši knjižnici imamo bilten mednarodnega kongresa, ki je bil od dne 28. junija do 4. julija 1959 v Opatiji. — Na tem kongresu so se zbrali vsi znani strokovnjaki iz 27 dežel, članic Internacionalnega inštituta za varjenje, s svojimi referati in koreferati

praktične uporabe varilne tehnike na področjih izdelovanja in vzdrževanja različnih strojev, naprav in zaščite materialov. Pokazali so, da se ta razmeroma najmlajša panoga tehnike razvija z nezadržnim in presenetljivim poletom na vseh področjih in

da je sodobno in ekonomično pridobivanje brez varilne tehnike absolutno nemogoče in skrajno zgrešeno, da ne rečemo konservativno.

Na kongresu je bil prisoten tudi podpredsednik Zvezne ljudske skupščine tov. Franc Leskošek-Luka, kot pokrovitelj kongresa in hkrati tudi mednarodne razstave varilne tehnike v Ljubljani, ki je na kongresu v pozdravnem govoru poleg ostalega dejal: »Tehniki varjenja kot tehnični panogi, ki ne spaja samo material,

temveč združuje in vsklajuje ideje in ljudi v pomembno tehnično enoto, želim tudi v prihodnje veliko uspeha, ki ga bo znalo ceniti naše politično vodstvo, kakor tudi delovno ljudstvo Jugoslavije.« Njegov govor so strokovnjaki vseh dežel spremljali z vidnim zadoščenjem. Te njegove pozdravne in vzpodbudne besede so se nato zgubile v spontanem aplavzu. S tem govorom je bilo dano priznanje tudi vsem našim strokovnjakom, ki so na tem področju vložili ogromno truda za sodoben in sorazmerno zelo nagel razvoj varilne tehnike v socialistični Jugoslaviji.

Nadaljevanje kongresa in delo po komisijah je bila prava manifestacija napredka na področju varilne tehnike v svetu in pri nas.

V to področje se v vseh državah z napredno in razvijajočo se industrijo vključujejo najboljši strokovnjaki, ki na osnovi laboratorijskih dognanj in praktičnih uspehov dopolnjujejo tehnologijo in terminologijo varjenja vseh, do sedaj koristno uporabljenih elementov.

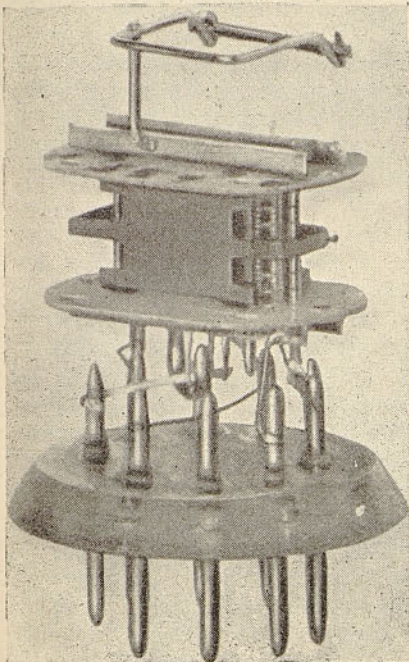
Sama razstava varilnih strojev in pripomočkov v Ljubljani in njeni dosežki na raznolikih področjih pa je pokazala napredek v praktični uporabi te panoge. Varilni stroji inozemske in domače proizvodnje zabeležujejo napredke posebno na področju obločnega, uporabnega in varjenja v zaščitni atmosferi. — Firma Schlatter iz Švice je razstavila varilni stroj znamke »Microweld«, ki topo vari ves jekleni, železni in uporabni, okrogli ali tračni material, od premera 0,3 mm navzgor, kakor tudi baker, aluminij, medenino, bronzo in druge zlitine. Takšen stroj je v elektro-

tehnični industriji skoraj nepogrešljiv. Francoska firma »Sciaky« iz Pariza je šla še dlje in vari od 0,1 mm naprej vse kovine v žici ali traku, ki jih rabijo za izdelovanje elektronk in drugega. Tako kombinirano varjenje ojačevalne elektronke uporablja francoska direkcija PTT na liniji Pariz—Lille, ki omogočuje posredovanje do 480 telefonskih razgovorov hkrati (glej sliko, ki prikazuje dosežke francoske varilne tehnike na področju točkovnega varjenja raznih legur, ki so potrebne za izdelavo elektronk).

Zanimiv pa je bil tudi primer razstavljenega varilnega aparata za topo varjenje našega pionirja varilnih transformatorjev mojstra Furlana iz Črnuč, ki je vpenjanje različnih dimenzij materiala rešil na svojstven, zelo enostaven in vendar zelo praktičen način. Hkrati je razstavil tudi kontaktno magnetno klado, ki pa bi bila še boljša, če bi magnetni tok lahko izklapljal brez prekinitve delovanja varilnega transformatorja. Na vprašanje, ali bi lahko izdelal stroj za topo varjenje še manjših presekov, je odgovoril: »Lahko, toda po naročilu!« Da je bil takšen odgovor utemeljen, je na razstavnem stroju topo zvaril bakreno žico premera 2 mm in aluminijevo palico premera 5 mm.

V naših laboratorijih pa pripravljajo strokovnjaki nov selenski varilni aparat, ki bo s svojo ekonomičnostjo presegal vse dosedanje, ki so trenutno v obratovanju, vendar še to s prednostjo, da bo zavzeto manj koristnega prostora, katerega v naši varilnici že sedaj občutno primanjkuje.

Tine Mlakar

V svetovni literaturi od časa do časa zasledimo tudi različne podatke, ki nas uvajajo v gradnjo modernih telefonskih naprav. Važno je namreč vedeti, kakšna hotenja se kažejo v tem razvoju. V novejšem času se število telefonskih priključkov vse bolj povečuje, vendar je tudi življenjski prostor vse bolj dragocen. Zaradi tega ni prav, da se prostor za telefonske naprave preveč povečuje in moderna tehnika teži za tem, da bi potrební prostor za vse enote telefonskih naprav kar najbolj zmanjšali.

Ena glavnih naprav, ki zavzema velik prostor, je glavni delilnik. Razvijalci težijo za tem, da bi ga kar najbolj zmanjšali, oziroma da bi na tisto mesto vključili večje število priključkov.

Za povezovanje enot med seboj uporabljajo kabl, ki ni izoliran s papirjem in ovit s tekstilom ali obdan s svinčnim plaščem, pač pa je izoliran in obdan z umetno maso. Na ta način lahko prihranijo prostor, enostavnejša pa je tudi obdelava. Kar je pa še bolj pomembno, je to, da so zavoji takih kablov lahko bolj ostri, da imajo lažji spust k enotam in da zaradi tega ne zahtevajo višjih prostorov. To je bistveno važno zlasti v primerih,

O gradnji modernih telefonskih central

ko prostori niso grajeni nalašč za visoke telefonske centrale, oziroma tedaj, ko uporabljajo stare, že obstoječe prostore.

Načrt dušenja je po starih pogledih dovoljeval 0,05 N dušenja skozi prenosnike priključenih zunanjih vodov. Novejša tehnika je to število skrčila na 0,03 N, pri čemer pa poudarja to zahtevo, da so vsi zunanji vodi mehansko ločeni od notranjih.

Veliko prostora lahko prihranimo pri kabelskih delilnikih, ki so v novejšem času celo samo enostranski.

Na vseh ustreznih krajih postavljajo moderni konstruktorji točke, na katerih je možno meriti različne električne vrednosti.

To je nekaj novosti, ki smo jih nabrali v reviji »Fernmelde Praxis«, št. 6/1960 in za katere velja, da bi bilo dobro, če bi jih upoštevali tudi pri nas.

inju

Tovariš Jože Zaplotnik

Foto: Edo Primožič

Njegova pot je posejana s cveticami

Le kdo ga ne pozna, našega vrlega vrtnarja, kateremu je nek dobrovoljec iz vrst skladišnih delavcev nadel posebni »uradni« naziv — »referent za pomlad«.

Pravzaprav je avtor tega naziva imel povsem prav, saj tovariš Jože Zaplotnik res že dolga leta neutrudljivo skrbi za to, da bi naš delavec v tovarni živel v čim bolj prijetnem okolju. Strokovnjaško skrbi za nasade, grmičje in drevje, ne manjka s svojimi cveticami in okrasnimi drevesci ob raznih proslavah in sprejemih v tovarni, niti ne na sejnih in razstavah, kjer skuša razstavljene izdelke naše tovarne še posebej poudariti z izbiro ustreznega cvetja.

Ko odide zima, nastopi njegov čas. Vse dni ga srečuješ po tovarni. Oči mu nemirno begajo po nasadih in drevju, in s poznavanjem zahtev rastlinja, ki ga neumorno goji z neverjetno ljubeznijo. Sredi dehtečega cvetja in zelenja v vrtnariji, je videti najbolj zadovoljen in srečen, kadar vse bujno cvete in razširja tisočere prijetne vonjave.

Pa kako rad ti postreže z dobrim, strokovnim nasvetom, tako da posredno seže njegov delokrog celo tudi daleč prek tovarniškega zidu. Svojega znanja ne skriva sebično pač pa ga deli vsakomur, ki bi rad »na svoje« malo povrtnaril. Prav tako kot rad delj nasvete iz svojih bogatih vrtnarskih izkušenj, pa tudi hrepeni po tem, da bi svoje znanje še poglobil, saj je treba tudi v vrtnarstvu s časom in modo naprej.

Ko marljivo in neutrudljivo neguje nežno cvetje in nasade, mu nikoli ne zmanjka dobre volje, pa čeprav bi ga delo še tako priganjalo. Vselej je nasmejan in voljan kako veselo uganiti in tak je v tovarni menda pri vseh zelo priljubljen in cenjen.

Želimo mu, da bi bil še dolgo tako dober »referent za pomlad« in nam z lepim cvetjem krasil tovarno in naša delovna mesta, da bomo lažje in s še večjo voljo izpolnjevali naše naloge za napredek in razvoj naše »Iskre«.

Jan

Živahna dejavnost naših športnikov

Pravzaprav v našem glasilu kaj več o našem športnem življenju v »Iskri«, že precej dolgo ni bilo nič objavljenega, pa zato to pot nekaj več vrstic o tem, zlasti še, ker so naši športniki v preteklih mesecih poželi vrsto lepih zmag na tekmovanjih s športniki drugih delovnih kolektivov. V mesecih aprilu in maju so imeli naši športniki kar tri gostovanja. Najprej so se pomerili s športniki podjetja »Telekomunikacije« v Pržanju pri Ljubljani. Tekmovali so v nogometu, odbojki, namiznem tenisu, kegljanju, streljanju z zračno puško in šahu. V tem dvoboju so odnesli kar pet zmag, le nogometšem je to pot malce »spodrsnilo«, ker so se morda lotili žoge preveč gotovi zmage. Toda usnje je okroglo in tako so nogometiški »Telekomunikacij« svojemu podjetju priborili častno točko.

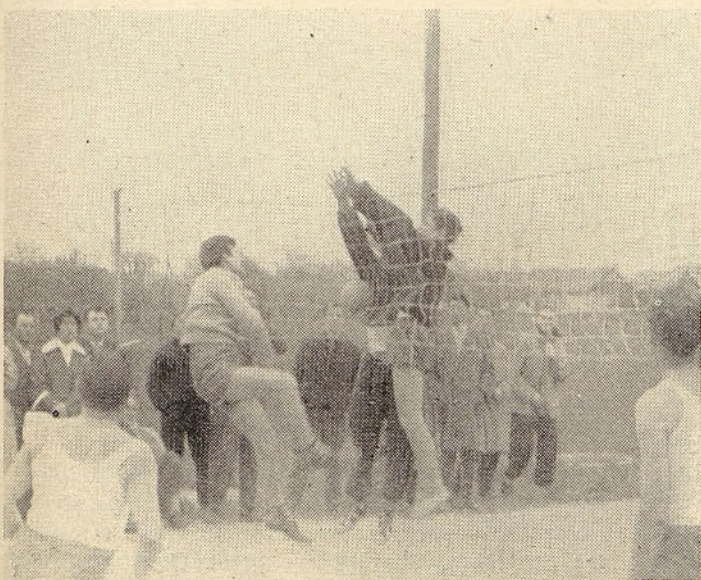
Naslednji nasprotnik naših športnikov je bil športni aktiv tovarne »TOPS« v Savljah pri Ljubljani. Tudi tu so tekmovali v že navedenih športnih disciplinah in naši so spet zmagali v petih izmed njih, le odbojkarjem »Iskre« ni uspelo, da bi svoje znanje izrazili z rezultatom sebi v korist. Vsi ostali športniki pa so bili uspešni.

V Kopru so se športniki »Iskre« 21. maja pomerili s »Tomosovci«. Tu so se za poraz z moštvom »Telekomunikacij« zlasti dobro odrezali nogometiški, ki so, čeprav brez »boljših« zasluženega premagali mlade igralce »Tomosa« z visokim rezultatom 4 : 0 (3 : 0). Zmagali so tudi odbojkarji in strelci »Iskre«, medtem ko se je pa to pot »zataknilo« šahistom. V »Tomosu« so tekmovali samo v nogometu, odbojki, streljanju in šahu, kajti »Tomos« ni

Strelci na Visokem

Foto: Edo Primožič

KOLIKO JE VREDEN BEOGRAD

Strokovnjaki so ocenili nacionalno bogastvo našega glavnega mesta Beograda, ki je obenem prvo mesto na svetu, ki ima oceno vrednosti vseh fondov na svojem teritoriju.

S človeškim delom proizvedeno bogastvo na področju Beograda je leta 1958 (po cenah iz leta 1953) znašalo 708,6 milijard dinarjev, kar je približno toliko, kolikor znaša skupna vrednost nacionalnega bogastva v Makedoniji in dva in pol krat več, kot nacionalno bogastvo Črne gore in nekaj več kot dvakrat več kot bogastvo Kosova in Metohije.

In če si še ogledamo nacionalno bogastvo na 1 ha ostalih republik in Beograda v primerjavi s celo Jugoslavijo, dobimo prav zanimive številke:

	Nacionalno bogastvo na 1 ha	Indeks (100 = CRLJ)
Beograd	2.708.000	598
Srbija	504.000	111
ožja Srbija	447.000	99
APV	756.000	167
AKMO	241.000	53
Hrvatska	557.000	123
Slovenija	831.000	183
Bosna in Hercegovina	300.000	66
Makedonija	209.000	46
Črna gora	151.000	33
Jugoslavija	453.000	100

(Ekonomska politika
št. 420 16. IV. 1960)

Tovarna Rade Končar v Zagrebu je izdelala plan perspektivnega razvoja podjetja, po katerem bo bruto produkt porastel od 22 milijard dinarjev leta 1960 na 70 do 80 milijard leta 1980. Izdelali pa so obenem tudi perspektivni plan potreb in načina usposabljanja fakultetno izobraženih kadrov. V tovarni Rade Končar danes primanjkuje okoli 20 ekonomistov in okoli 70 inženirjev. Po perspektivnem planu pa bo tovarna v dobi 1960/80 štipendirala samo na fakultetah in visokih šolah okoli 1300 študentov. Na ta način bo tovarna dobila povprečno vsako leto 165 novih strokovnjakov. Za štipendije bodo v tej periodi 20 let porabili okoli 760 milijonov dinarjev.

(Ekonomska politika
št. 420 16. IV. 1960)

Gool... za »Iskro«

S tekme »Iskra« :
Telekomunikacije v odbojki

Zmagovalna ekipa »Iskre«

formiral ekip za kegljanje in namizni tenis, v čemer bi verjetno prav tako zmagali naši športniki.

Na vseh treh gostovanjih, ki so bila tudi sicer dobro pripravljena, so se torej naši prav dobro izkazali, bili pa so tudi zelo pristržno sprejeti. V tovarni »Tomos« je bil sprejem še zlasti lep, omogočili pa so nam tudi ogled te zanimive in moderne tovarne, pri čemer se nam je marsikdaj kolcnilo ob pogledu na lepe in velike delovne prostore, kakršne pri nas tolikanj pogrešamo. Na Visokem so se na strelišču v povsem prijateljskem sreča-

nju med seboj pomerili naši »bolj amaterski« strelci s strelci, ki redno streljajo v okviru naše registrirane strelske družine. V slednji ekipi so bili nekateri tovariši iz tovarne in področnih organizacij, a so kot bolje pripravljeni tudi odnesli zaslužen zmagoto z rezultatom 457 : 218 krogov. — Kljub prijateljskemu srečanju ta rezultat s strani »močnejših« le ni bil preveč »prijateljski«, vendar so se poraženi zakleli, da bodo odslej trenirali kot je treba in se bolje izkazali ob povratnem srečanju.

-Jan-

Kaj je razumeti pod pojmom »nesreča pri delu«

V industrijskih podjetjih skoraj ni delovnega mesta, na katerem bi bile telesne okvare zaradi nesreče pri delu izključene. Na gladkih, spolzkih, poledenelih tleh lahko spodrsne vsakomur, ki je tu zaposlen, in poškodba je tu. Vbod z ostrim, nerazkuženim predmetom (peresom, nožem, iglo in podobno lahko povzroči akutno zastrupljenje — infekcijo, ki zahteva hitrega posega in skrbne nege, da se v telesu zavre delovanje strupa, ohrani zdravje in v težjih primerih reši življenje.

Pravzaprav, če gledamo proces dela, v kateremkoli oddelku tovarne, preti na vsakem koraku nevarnost telesne poškodbe, če se delavec ne ravna po higiensko-tehničnih predpisih in ne uporablja predpisanih zaščitnih sredstev pri opravljanju svojega dela. Velik riziko prevzema nase, kdor v tem pogledu ne pozna delovne discipline.

Seveda se ne more šteti vsaka telesna poškodba kot zavarovana in upoštevana nesreča pri delu. Tozadevno je zakon postavil določene meje in tudi naštel posamezne primere, kaj spada pod pojem »nesreča pri delu«. Smernice nam daje Zakon o invalidskem zavarovanju (Uradni list FLRJ, št. 49/50) z dne 10. decembra 1958. Po tem zakonu (čl. 44) se smatra za nesrečo pri delu vsaka poškodba zavarovanca, ki je posledica neposrednega in kratkotrajnega mehničnega, fizikalnega ali kemičnega učinka, kakor tudi poškodba, ki je posledica hitre spremembe položaja telesa, nenadne obremenitve telesa ali kakšne druge nenadne spremembe fiziološkega stanja organizma, če je taka poškodba v vzročni zvezi z opravljanjem dela na določenem delovnem mestu ali z delom oziroma dejavnostjo, na podlagi katere ima poškodovani svojstvo zavarovanca.

Za nesrečo pri delu se šteje tudi poškodba povzročena na način iz prejšnjega odstavka, ki zadene zavarovanca pri praktičnih delih ali vajah med medicinsko ali poklicno rehabilitacijo.

Za nesrečo pri delu se šteje tudi obolenje zavarovanca, ki je neposredna ali izključna posledica kakšnega nesrečnega naključja ali višje sile med delom oziroma dejavnostjo, na podlagi katere ima oboleli svojstvo zavarovanca.

To so primeri nesreč na delovnem mestu samem ali v neposredni zvezi z opravljanjem dela. Imamo pa tudi primere nesreč pri delu, ki so le posredno v zvezi z opravljanjem dela oziroma z zaposlitvijo. Ti primeri so naštet v členu 45 istega zakona, ki pravi:

Za nesrečo pri delu se šteje tudi poškodba, povzročena na način, opisan v 3. odstavku zgoraj, ki jo pretrpi zavarovanec:

1. na redni poti od stanovanja do delovnega kraja in nazaj;
2. na poti, da nastopi delo, ki mu je preskrbljeno oziroma delo, na podlagi katerega je zavarovan;
3. na poti, ukazani za izvrševanje službenih nalog;
4. v zvezi s pravico do zdravstvenega varstva, do rehabilitacije ali do zaposlitve po tem zakonu — v primerih, ki jih s svojimi predpisi določi Zvezni izvršni svet.

Za nesrečo pri delu se šteje tudi poškodba, ki jo pretrpi v okoliščinah iz 1. do 4. točke prejšnjega odstavka vajenec, učenec strokovne šole s praktičnim poukom, študent ali učenec med počitniško prakso ali oseba na prostovoljni praksi, ki ne dobiva plače (volonter).

Za nesrečo pri delu se šteje tudi poškodba, ki jo pretrpi v okoliščinah iz 1. do 4. točke zgornjega odstavka delovni invalid, ki je kot invalidski upokojenec v stalne delovnem razmerju in dela primerno preostali delovni zmožnosti. V vseh drugih primerih se šteje pri invalidskih upokojencih za nesrečo pri delu samo poškodba, ki jo pretrpijo v okoliščinah iz 4. točke gornjega odstavka.

Nekaj značilnih primerov, ki naj nazorno pjasnijo, zlasti poškodbe na poti, kako jih je obravnavati:

Delavec se odpelje po končani izmeni iz tovarne domov s kolesom. Med potjo ga povabi čedna in prikupna sodelavka in sosedka, da naj ji pomaga razcepiti nekaj bukovih, zelo grčavih metrskih polen, ker nima nikogar, ki bi to storil, zanjo pa da je to pretežko delo. Kot dober tovariš in uslužen kavalir ne more prošnji odreči, zato prekine pot domov, stopi v drvarnico in prične cepiti s sekiro trda polena. Pri tem mu sekira spodleti, posebno

ker se preveč ozira za lepo sosedo in si rani desno koleno. Poškodba je tu! Toda ta poškodba ne uživa ugodnosti socialnega zavarovanja, ker se ni pripetila na njegovi redni vožnji domov in jo je poškodovanec sam zakrivil. Posledice in stroške za to poškodbo mora nositi sam.

Če bi pa ta delavec po tej nezgodi nadaljeval vožnjo s kolesom domov in bi mu med potjo postalo slabo, tako da bi padel s kolesa in se na nogi poškodoval, bi pa verjetno laže opravičil to poškodbo kot tako, ki se mu je pripetila na redni poti domov z dela, čeprav je morda vzrok te nezgode v daljni vzročni zvezi z dobljeno poškodbo s sekiro.

Drugi primer: Delavec ima redno bivališče v Godešiču pri Retečah in se vozi z železnico v tovarno v Kranj. Posluhuje se navadno železniške postaje Škofja Loka kot vstopne in izstopne postaje, čeprav je razdalja od njegovega doma do železniške postaje Škofja Loka ista kot do železniške postaje Reteče. Nujen popravek v Retečah ga sili, da se nekega dne odpelje v Reteče. Pri izstopu iz železniškega voza mu na stopnicah spodsrsne tako nesrečno, da pade na tla in si zlomi levo roko v zapestju. Kaj je s to poškodbo, ali je nastala na redni poti domov, ali ne?

Če bo poškodovanec dokazal, da se vsaj včasih posluhuje železniške postaje Reteče, bo užival ugodnosti socialnega zavarovanja za to poškodbo, sicer pa ne.

PERSONALNA KRONIKA

Vstopili v mesecu aprilu 1960

Marta Makari, delavka — produkcija; Matevž Jenkole, delavec — prevozni oddelek; Agata Tomazin, delavka — priprava dela; Anton Rot, delavec — produkcija; Anica Heberle, delavka — produkcija; Ing. Dušan Pirc, uslužbenec — razvojni oddelek; Avgust Vrhar, delavec — splošni oddelek; Josip Škrlec, delavec — produkcija; Nika Sedaj, uslužbenka — nakup; Janež Božnar, delavec — obrat Lipnica; Ivan Šlibar, uslužbenec — razvojni oddelek; Antonija Jevšnik, delavka — produkcija; Marjan Cafuk, delavec — produkcija; Marija Gros, delavka — kino montaža; Danilo Kodrič, uslužbenec — razvojni oddelek; Vera Roštohar, delavka — obrat Lipnica; Janez Muhan, delavec — obrat Lipnica; Miroslav Bohinc, delavec — produkcija; Jože Eržen, uslužbenec — knjigovodstvo; Marija Božnar, delavka — produkcija; Jožica Pernelj, delavka — produkcija; Stevan Risteovski, delavec — produkcija; Stjepan Stivičević, uslužbenec — prodaja; Marija Nadižar, delavka — produkcija; Ivana Tičar, delavka — produkcija; Jožefa Pavlin, delavka — produkcija; Anka Pogačnik, delavka — obrat Otoče; Janez Tušek, delavec — orodjarna; Franciška Černoša, delavka — obrat Lipnica; Žarko Jakšič, delavec — produkcija; Ivana Čebulj, delavka — produkcija; Karel Sušnik, delavec — produkcija; Jože

Kristan, delavec — produkcija; Terezija Praprotnik, delavka — obrat Otoče; Stanislava Drobež, delavka — produkcija; Cirila Drol, delavka — obrat Lipnica; Anton Kejžar, vajenec — orodjarna; Jože Likar, delavec — splošni oddelek; Rudolf Vrabc, uslužbenec — razvojni oddelek; Marjan Murovec, uslužbenec — finančni sektor; Bernarda Štupnikar, delavka — produkcija; Vera Košir, delavka — produkcija; Jože Štirn, delavec — orodjarna; Antonija Jereb, delavka — produkcija; Jožefa Furlan, delavka — obrat Lipnica; Franciška Hervol, uslužbenka — finančni sektor; Hedvika Štirn, delavka — restavracija; Marija Juvan, delavka — montaža; Marija Pezdirc, uslužbenka — obratno gospodarstvo; Ivo Trebar, delavec — vzdrževanje strojev; Franc Šimnovec, delavec — produkcija; Jožica Preša, delavka — produkcija; Barbara Mihelič, delavka — obrat Lipnica; Antonija Mules, uslužbenka — produkcija; Milka Šturm, delavka — prdoukcija.

4-urna zaposlitev — pogodbeno

Rozalija Puce, delavka — montaža; Marija Pergar, delavka — montaža; Marija Kunst, delavka — montaža; Albina Štalekar, delavka — montaža; Terezija Dokl, delavka — montaža; Marija Trdina, delavka — montaža; Franciška Laznik, delavka — montaža; Marija Perdan, delavka — montaža; Ivana Benedik, delavka — montaža; Polda Bogataj, delavka — montaža; Marija Cimprič, delavka — montaža; Radmila Prača, delavka — montaža; Angela Mravlja, delavka — montaža; Rozi Oblak, delavka — montaža.

Izstopili v mesecu aprilu 1960

Kata Ristojevič, delavka — na lastno željo; Ana Karlovčec, delavka — na lastno željo; Niko Sodnikar, uslužbenec — premeščen v servis; Pavla Blaznik, delavka — sporazumno; Dimitrij Mladenovič, delavec — na lastno željo; Uršula Ulčar, delavka — v poizkusni dobi; Marija Černe, delavka — v poizkusni dobi; Franc Pretnar, uslužbenec — sporazumno; Cvetka Novak, delavka — na lastno željo; Stane Novak, delavec — na lastno željo; Marjan Cafuk, delavec — v poizkusni dobi; Štefan Karlovčec, delavec — na lastno željo; Marija Pretnar, delavka — v poizkusni dobi; Cilka Beznik — delavka — na lastno željo; Neža Vidic, delavka — v poizkusni dobi; Ana Pogačar, delavka — v poizkusni dobi; Marija Milek, delavka — na lastno željo; Alfonz Drobež, delavec — na lastno željo; Peter Avbelj, delavec — na lastno željo; Stane Robas, uslužbenec — umrl; Marija Knific, delavka — na lastno željo; Marija Božnar, delavka — sporazumno; Ivana Lamovec, delavka — upokojena; Božena Opresnik, uslužbenka — na lastno željo.

Tovarišica Ivanka **Lamovec**, rojena 18. avgusta 1909, zaposlena v tem podjetju od 1953 dalje, je bila z 31. aprilom 1960 starostno upokojena. Zaposlena je bila v lakirnici kot PK delavka. Svoje delo je opravljala vestno in v zadovoljstvo svojih pred-

stojnikov. Želimo ji, da zaslužen pokojnino uživa v zdravju in zadovoljstvu.

Solar Tomaža Ludvik, rojen 17. avgusta 1914 v Dražgošah je bil zaposlen v našem podjetju od leta 1950 dalje in do upokojitve 30. aprila 1960. Zaposlen je bil v splošnem sektorju kot vratar. Na svojem delovnem mestu se je izkazal kot zelo dober in discipliniran delavec, predvsem pa dober tovariš.

Kopač Franca Ana, rojena 29. julija 1906 v Volčjem potoku pri Ljubljani, zaposlena v našem podjetju od 7. julija 1955 do 30. aprila 1960 do upokojitve. Kot čistilka je bila na svojem delovnem mestu pridna in vestna. Imela je lep tovariški odnos do svojih sodelavcev in predstojnikov.

Iz obrata Lipnica sta bila upokojena:

Pirc Simona Vinko, rojen 20. aprila 1906 v Kropi. Od 1. avgusta 1956 pa do upokojitve 30. aprila 1960 je bil zaposlen na delovnem mestu obratovodja. Svoje delo je opravljal z veseljem in v zadovoljstvo svojih predstojnikov. Bil je dober tovariš in vedno nasmejan, zelo je bil pribljubljen med sodelavci.

Pirc Simona Bronislava, rojena 25. septembra 1907 v Kropi. Zaposlena v tem obratu od 1. avgusta 1956 pa do upokojitve 30. aprila 1960. Kot delavka v odpremi je bila pridna, disciplinirana in vestna. Svoje delo je opravljala z voljo, za zgled vsem mlajšim.

Njihovi sodelavci kakor celotni kolektiv želi vsem, da zaslužen pokojnino uživajo v zdravju in zadovoljstvu še mnogo let!

Prodajni oddelek:

Anica Jerman, uslužbenka; Franc Zupan, delavec v odpremi.

Splošna montaža:

Marija Biček, delavka — pogodbeno 4 ure; Pavla Zupanc, delavka — pogodbeno 4 ure; Marija Markelj, delavka — Lipnica; Marica Faganel, delavka — Lipnica; Štefka Markelj, delavka — Lipnica; Mira Roblek, delavka — Lipnica; Kristina Paul, delavka — Lipnica; Anica Šparovec, delavka — Lipnica; Francka Rozman, delavka — Lipnica; Marija Švegelj, delavka; Ivica Knific, delavka.

Montaža instrumentov:

Alojz Iskra, delavec; Ivanka Kržan, delavka — Otoče; Matilda Žvab, delavka — Otoče; Miroslava Mickel, delavka — Otoče.

Montaža usmernikov:

Marjan Trobec, delavec

Vzdrževanje strojev:

Jernej Nunar, delavec.

Finančni sektor:

Pavla Jenko, uslužbenka.

Vstopili v mesecu maju 1960

Produkcija:

Stanislav Kovačič, delavec; Vladislav Kovač, delavec; Ljudmila Jerele, delavka; Henrik Založnik, delavec; Cilka Kuk, delavka; Franc Zupanc, delavec; Marija Koželj, delavka; Katarina Čelešnik, delavka; Marija Lebar, delavka; Miha Grošelj, delavec; Jože Brelih, delavec; Adolf Jagarinec, delavec; Anton Kranjc, delavec; Ivanka Eterovič, delavka; Franc Šink, delavec; Francka Škrjanec, delavka; Vera Bernard, delavka; Katarina Hrestak, delavka; Jože Homan, delavec; Ivanka Kepic, delavka; Rudi Lipovšček, delavec; Andrej Šavs, delavec; Danica Muraja, delavka; Pavla Povhe, delavka; Franc Češnovar, delavec; Mirko Gričar, delavec; Cilka Hrovat, delavka; Antonija Pogačar, delavka; Matija Repinc, delavec; Mirko Arh, delavec; Anton Gaberšček, delavec.

Razvojni oddelek:

Rudolf Gregorič, delavec; Franc Jan, inženir; Peter Košnik, delavec; Vladimir Boben, delavec; Ivan Dolinar, tehnik; Milan Škrjanc, tehnik; Jožefa Hobič, delavka; Justina Jocif, delavka.

Orodjarna:

Frančiška Zihrl, delavka.

Oddelek tehnične kontrole:

Ivan Čufar, delavec; Marija Pogačar, delavka.

Komunalni oddelek:

Zofija Mirt, delavka; Milka Selak, delavka.

Splošni oddelek:

Janez Fink, delavec; Janez Rekar, delavec; Franc Gregorc, delavec; Jože Pustoslemšek, na prekvalifikaciji — vajenec.

Montaža telefonskih central:

Konrad Pavli, na prekvalifikaciji — vajenec.

Oddelek za preiskavo materiala:

Janez Kristanc, tehnik; Anton Nedog, inženir; Marija Kump, tehnik.

Priprava dela:

Albin Purgar, tehnik.

Investicijski oddelek:

Dušan Milej, uslužbenec — ekonomist.

Restavracija:

Kristina Benedik, delavka; Rada Milovanovič, pomožna kuharica; Marija Rus, delavka.

Izstopili v mesecu maju 1960

Produkcija:

Marija Šiler, delavka; Jožica Rezar, delavka; Marjan Vidmar, delavec; Bogdan Kodrič, delavec; Josip Kamenski, delavec.

Komunalni oddelek:

Marija Bakovnik, uslužbenka.

Montaža instrumentov:

Antonija Šuštar, delavka.

Finančni sektor:

Marija Hren, uslužbenka; Ivan Žezlina, uslužbenec.

Komerciala:

Albin Volčič, uslužbenec.

Nabavni oddelek:

Breda Renčelj, uslužbenka.

Splošna montaža:

Jerca Dolenc, delavka.

Obrat:

Ivan Vambergar, uslužbenec.

Kino montaža:

Jože Laharner, delavec.

Razvojni oddelek:

Nikola Matijevič, delavec; Milan Ordinski, uslužbenec.

Orodjarna:

Stane Jakopin, delavec.

V I. četrtnetju 1960 so se poročili:

Marija Košnik, delavka v montaži telefonskih central se je poročila s Karlom **Zabovnikom**, zaposlen pri podjetju »Predilnica« Tržič.

Jože **Jenko**, mojster v oddelku tehnične kontrole, se je poročil z Ano Šušteršič, zaposlena v splošnem sektorju.

Albin **Bradaška**, zaposlen v pripravi dela, se je poročil z Veroniko Berčič, uslužbenka v razvojnem oddelku.

Ivan **Herlec**, zaposlen v Industrijski šoli »Iskra«, se je poročil z Marijo Regovc, uslužbenka v finančnem sektorju.

Janez **Čebašek** se je poročil s Frančiško Nantigal, zaposlena v montaži telefonskih central.

Anton **Petač** se je poročil z Ano Šter, zaposlena v produkciji.

Ignac **Murko**, delavec v produkciji, se je poročil z Ano Luskovec, delavka v produkciji.

Ivana Kozjek, zaposlena v montaži instrumentov, se je poročila z Romanom **Stepanom**, zaposlen kot delavec pri podjetju »Gradis« Ljubljana.

Rozalija Kuralt, delavka v splošni montaži, se je poročila z Miletom **Deličem**, oficir JLA - Hrušica.

Darinka **Triler**, delavka v montaži, se je poročila s Tomislavom **Čavičem**, zaposlen pri »Termika« Ljubljana.

Aleksander Erzin, zaposlen v oddelku za preiskavo materiala, se je poročil z Marijo **Vende**, uslužbenka v razvojnem oddelku.

Slavko **Golmajer**, zaposlen v montaži instrumentov se je poročil z Mileno **Gašperlin**, uslužbenka v splošnem sektorju.

Mirko **Leban**, zaposlen kot TT mehanik zunanje montaže se je poročil z Anico **Žugelj**, delavka v montaži telefonskih central.

Janez **Kolman** se je poročil z Mihaelo **Boncelj**, zaposlena v montaži avtoelektrike.

Silvester **Hribernik**, zaposlen v razvojnem oddelku, se je poročil z Valentino Čeferin, zaposlena v propagandnem oddelku.

Upokojeni:

Ivan **Žezlina**, rojen 17. novembra 1898, Skopo pri Trstu, je bil dne 31. maja 1960 starostno upokojen. V našem podjetju je bil od 1. aprila 1955 dalje. Zaposlen v finančnem sektorju na delovnem mestu inventurni kontrolor.

Albin **Volčič**, rojen 14. decembra 1899, Komen pri Gorici, je bil prav tako 31. aprila 1960 starostno upokojen. V podjetju je bil preko 15 let nepretrgoma od maja 1945. Zaposlen v komerciali kot vodja skladišča kovin.

Ivan **Vambergar**, rojen 17. julija 1913, Rožički vrh pri Ljutomeru je bil 12. maja 1960 invalidsko upokojen, kot invalid I. kategorije. V podjetju je bil od 5. decembra 1952, kot vodja term. izdelkov.

Jože **Laharner**, rojen 26. marca 1910, Praprotno pri Tolminu, je bil prav tako invalidsko upokojen 6. maja 1960 kot invalid II. kategorije. V našem podjetju je bil od 13. decembra 1949 dalje. Zaposlen kot VK finomehanik v kino montaži.

Vsi so bili poznani kot dobri, pošteni in vestni delavci. Predvsem so imeli lep tovariški odnos do svojih predstojnikov in sodelavcev. Vsem želimo, da zaslužno pokojnino uživajo v zdravju in zadovoljstvu še mnogo let.

V »Pripravi dela« (predkalkulacija) je prosto delovno mesto

PLANERJA STALNIH CEN

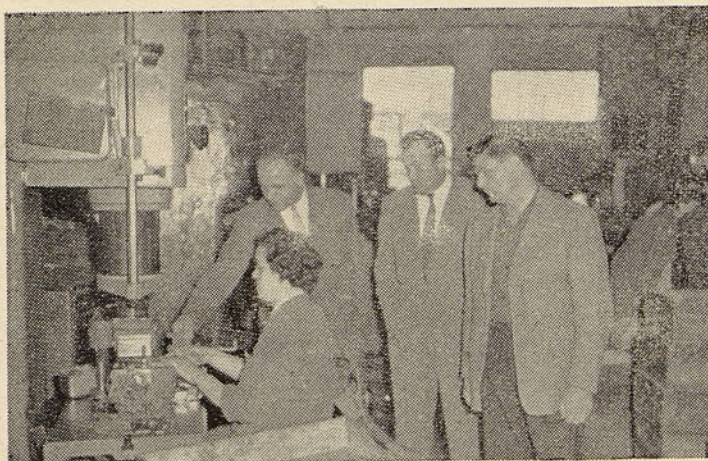
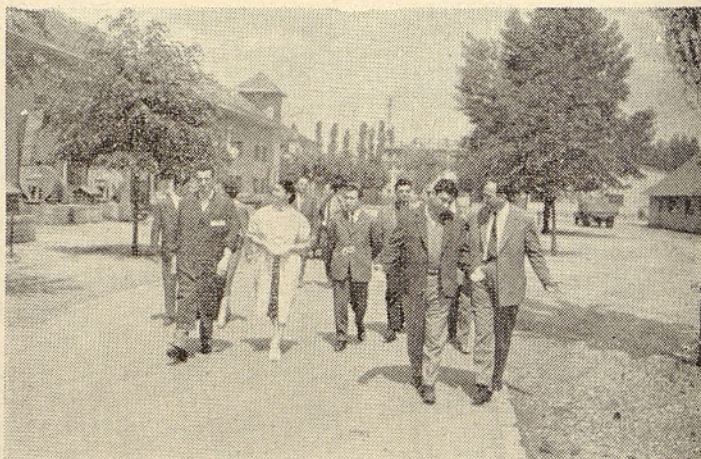
Pogoji: srednja ekonomska šola, srednja tehniška šola ali industrijska šola z večletno prakso ter sposobnost sodelovanja z drugimi oddelki in podjetji.

PRETEKLI MESEC SO NAS OBISKALI

ZGORAJ: Sredi junija sta »Iskro«
obiskala tovariša Milentije Popović
in dr. Jože Volfan in si z zanimanjem
ogledala tovarno

Fotografiji: Edo Primožič

Našo tovarno si je v juniju ogledala
tudi delegacija Generalne
Konfederacije dela Francije, ki je
bila gost Centralnega odbora
sindikata kovinarjev Jugoslavije

Fotografiji: Edo Primožič

Lani so člani sindikalne delegacije
»Iskre« obiskali kolektiv
tovarne »Solari« v Vidmu
(Udinah) v Italiji, letos pa je prišla
v »Iskro« njihova delegacija, ki si
je po ogledu tovarne in po razgovorih
s predstavniki naše sindikalne
organizacije, ogledala še Bled in muzej
na Gradu

Fotografije: Edo Primožič

